

T W Ó S I T V Á N Y

A

KEGYES TANITÓREND

KECSKEMÉTI

FŐGYMNASIUMÁRÓL

AZ

186⁷/₈-ki TANÉVRE.

KECSKEMÉTEN,

NYOMATOTT SZILÁDY KÁROLYNÁL.

1868.

TARTALOM.

- I. A szelek a nagy világban, s befolyásuk az időre.
  - II. Tanári kar.
  - III. Vallási ügy.
  - IV. A gymnasiumhoz kötött segély- és ösztöndíjak.
  - V. Tanodai segédszerek és szerelvények.
  - VI. Érdemsorozati jegyek.
  - VII. Az érdemsorozatban előforduló rövidítések jelentménye.
  - VIII. A kecskeméti kegyesrendi főgymnasium ifjuságának érdemszerinti sorozata.
  - IX. Statistikai kimutatás.
  - X. Az 1867-dik évben kitűzött pályadíjak.
  - XI. Érettségi vizsgálatok.
  - XII. Figyelmeztetés.
-

I.

A szelek a nagy világban, s befolyásuk az időre.

Rebus ego primos ortus, vitamque ministro,
Hinc etiam vere Zephyrus cognomine dicor.
Per me prata virent, croceis ego floribus agros
Exorno, latos ego vestio gramine campos,
Arboribus frondes, et terris largior herbas.

J. Pannon.

1. §. Ismerve a hő felosztását és változatait úgy a föld színén, mint az azt környező légben, könnyen s világosan fejthetjük meg azon sajátos tüneteket, melyek szeleknek nevezetnek, s nem egyebek, mint a földközi lég ömlései, vagyis bizonyos irányban haladó mozgásai, midőn az a föld tárgyaitól mind inkább s inkább eltávozik. A légnak nyugatról kelet felé irányult mozgása, melyben a földgömb tengelye körüli forgásának következtében mint az ahhoz tartozó tömeg részt vesz, szélnek nem tekinthető; minthogy az így mozgó légrészecskék helyzetüket a föld színéhez képest nem változtatják. Minden szélnél, valamint általában minden haladó mozgásnál, tekintetbe veendő az irány és sebesség.

2. §. Az ugynevezett szélzászlók helyzete mutatja az irányt, melyben a szél halad, valamint a tájt is, melyről fű. A szél azon tájtól nyeri nevét a honnan fű; először is a láthatár négy főtájai szerint négy főszelet különböztetünk meg, u. m. az éjszaki, keleti, déli és nyugati szeleket, melyeket É, K, D, Ny betűkkel szokás jelölni. A láthatárnak két-két főtája között fekvő középpontok négy melléktájt, s így más négy szélirányt adnak; ezek úgy nevezetnek meg, hogy ama két fő táj nevei, melyek közt fekszenek, összetételnek, de úgy, hogy az éjszak s a dél más tájnak neve elé tételik, így van éjszakkéleti (ÉK), és éjszaknyugati (ÉNy), délkeleti (DK), és délnyugati (DNy) szél.

Ha a láthatár ezen nyolcz részének mindegyikét ismét felezzük, 16 részt, vagyis 16 különböző szélirányt nyerendünk. Ezen új osztáspontok megnevezésére azon tájak nevei tételnek össze, melyek közé esnek, s az összetett név a főtáj nevével kezdődik, így ÉÉK-nek nevezetnek az É és ÉK közti pont, KÉK-nek, mely a K és az ÉK, KDK-nek mely a K és DK közt fekszik; s így tovább.

Oly körény, mely 8, 16 vagy 32 egyenlő s a világtájak neveivel megjelölt részre van osztva, szélrózsának nevezetnek és vízszintes helyzetben úgy állítatnak föl, hogy a láthatár világtájai a körényen megjelöltekkel pontosan megegyezzenek, e célra a szélrózsa középpontján van fölállítva egy delejtű, melynek segítségével a láthatár éjszaki pontját megtalálhatjuk és a szélrózsát kellő helyzetbe hozhatjuk.

A szélzászlók csak akkor mutathatják pontosan a szél irányát, ha egészen szabadon állanak és közel hozzájuk oly magas tárgyak nincsenek, melyek a szelet irányától eltéríthetnék; miért is a szélzászlókat magas házak tetőin és tornyok csúcsain szokták fölállítani; alant álló zászlók csak bizonytalan adatokat szolgáltathatnak; minthogy a közel álló magas épületek a szél irányát különféleképen változtatják.

A főlhók mozgását a fenn uralgó szél okozza, melynek iránya a szélzászló irányától, következésképp a lent fuvó szélnek irányától is egészen eltér; ezen eltérés nem ritkán igen hosszú tartamú. Gyakran azt is tapasztalhatni, hogy a különböző magasságokban létező főlhók egészen különböző irányokban húzódnak; miről több, irányokban egymástól eltérő légfolyamra kell következtetnünk. Majd mindnyájan, kik a léggolyók segítségével fölszálltak, állítják, hogy emelkedések tartama alatt valóban különféle légfolyamokat észleltek.

3. §. A mozgó légrészecskék sebességét az általuk egy másodperc alatt megfutott út nagysága szerint kellene meghatározunk. S minthogy a könnyű testecskék, mint p. a pelyhek, a léggel együtt tovább haladnak, ezeket szokták a levegőbe fölereszteni, s megfigyelni, mily messzire hajtattak néhány másodperc alatt, melyeket egy pontosan járó órán meg lehet tudni; mi után könnyű az egy másodperc alatt befutott utat kiszámítani. De ezen mód nem vezet a kívánatos pontossághoz, s azért a mozgó légrészecskék sebességét azon út hatásából igyekeznek kiszámítani, melyet a szél valamely testre gyakorol, s mely annál erősebb minél nagyobb a szél sebessége.

A mint tudva van, a testek összeütközése alatt értjük valamely mozgó testnek találkozását egy más testtel, mely azután vagy mozgásba hozatik, vagy, ha már mozgásban van, sebességében s a körülményekhez képest irányában is némi változást szenved, sőt alakjára nézve is megváltozhatik, u. m. vagy elszakad, vagy eltörik, vagy szétzúzatik. E hatás erőssége az ütó test sebessége- és tömegével növekedik, mely hasonlólag mind mozgása mind alakjára nézve változásokat szenvedhet. A mozgó lég útése által minden testre hat, melyet csak érint; ugyanis mozgásba hozza a szélmalomokat és vitorlás hajókat. A mozgás nagyságának itt is az ütó tömeg nagyságával, tehát a szélnek

kitett fölület nagyságával, valamint a légfolyam sebességével kell növekednie, innét van, hogy a szél sebességét a mozgás nagysága szerint, melybe bizonyos testet hoz, szokták meghatározni, p. a magasság szerint, melyre bizonyos súlyt emelt vagy a távolság szerint, mennyire azt tovább tolta, vagy a kis szélszárnyak által bizonyos időben megtett forgások számából is számítják ki a szél sebességét.

E cél elérésére vannak sajátosságos készülékek, melyek szélmérőknek (anemometer) neveztetnek; hanem ezek is oly tökéletlenek, hogy ritkán használtathatnak. Általában megelégsznek a sebesség körülbelüli meghatározásával, s 1-gyes számmal azon szelet jelölik, mely a fák leveleit mozgatja, 2-sel, mely már a kisebb ágakat, 3-sal, mely a nagy ágakat is mozgásba hozza, s 4-sel a vihart, mely képes nagyobb ágakat eltörni, sőt a fákat gyökerestől kitépni.

A mondottak után könnyű belátni, miért neveztetnek a csekély sebességű szelek gyöngé — a nagyobb sebességűek pedig erős szeleknek.

A mérsékelt szelek sebessége 12—15 lábat tesz egy másodperc alatt; azon erős szelek, melyek nagyobb mint 32 lábnyi sebességgel birnak és széles területeken elterjednek, viharoknak, vagy ha sebességök fölötté nagy, orkánoknak neveztetnek. A viharok által nem ritkán okozott borzasztó pusztításokat azon ütés erősségéből, melylyel az igen nagy sebességgel mozgó nagy tömegű test valamely vele találkozótestre hat, könnyű fölfogni.

4. §. Ha valamely helyen akármi okból a lég terjedékenységében valami változás történik, akkor ott azonnal a légkör egyensulya megzavartatik; minek következtében a terjedékenyebb lett levegő azon táj felé indul, melyen kevésbé terjedékeny, tehát kisebb ellenállást gyakorló levegő van. Ha a légkörben nagy mennyiségű vízpárok rögtön cseppfolyós állapotba átmenvén mint eső lehullanak, akkor ott, hol e rögtöni sűrítés történt, a lég megritkul, hova azután minden oldalról a sűrűbb levegő gyorsan ömlik, mit azon körülmény is nagyon elősegít, hogy a cseppfolyós halmazállapotba átment párákból szabadult hó a légrészecskéikkel közöltetik, melyek így fajilag könnyebbekké válván, hirtelen a magasra szállnak.

Ily módon gyakran nem csak erősebb szelek, hanem viharok is támadhatnak, melyek nyilván azon hely felé irányozvák, hol a lég leginkább megritkult, s a hozzá közelebbi helyeken előbb állnak be, mint a távolabb fekvőkön, minthogy itt a lég csak később jöhet mozgásba. A híres éjszakamerikai Franklin olyan viharról tesz említést, mely az összegyűjtött tudósítások szerint az éjszak különböző helyein annál később állott be, minél messzebbre estek azok a vihar eredetének helyétől éjszak felé. Philadelphian estve 7 óra felé állott be, Bosztouban pedig, mely majd 80 mértföldre fekszik éjszakelet felé, csak 11 órakor estve.

A szelek oka leggyakrabban a két egymás mellett létező légtömeg hőmérséke közti különbség. A fölmelegült talajjal érintkező lég maga is fölmelegedvén fölfelé emelkedik, honnét a hidegebb táj felé ömlik, míg innen a föld színéhez közel álló hideg lég a melegebb térbe nyomul. E szerint a hó állapot valamint a föld fölületén, úgy magában a légkörben is ugyanazon időben igen különböző; s minthogy sok az ok, melyek a hó viszonyaiban folytonos változásokat előidéznek:

azért is szakadatlanul támasztanak légfolyamokat, melyek erőssége a hőmérsék különbségével minden bizonynyal növekedik. A lent járó légfolyamok irányát bizonyos akadályok, különösen a heglánczok, vagy más valamely tájról fuvó szelek különféleképen változtathatják.

5. §. A tengerpartokon s különösen a szigeteken uralkodó szelek szembetűnőleg bizonyítják a légfolyamok keletkezését, midőn két szomszéd légtömegnek egyenlőtlen hőmérséke van. Nappal, mint tapasztaljuk, a nap hatása által jobban melegítetik meg a szilárd föld, mint a tenger vize. Azon egyenlőtlenesség folytán, mely nappal a száraz föld s a szomszéd tenger vizének megmelegülésében lassankint be szokott állani, épen olyan egyenlőtlenesség támad a fölöttük létező légtömegek hőmérsékeiben is; ez oknál fogva reggeli 9 óra felé, midőn a levegő a száraz föld fölött melegebb, mint a víz fölött, a legalsóbb hideg légrétegek elhagyván a tengert, a száraz föld felé ömlenek, s ezen légömlés az, melyet tengeri szélnek neveznek. A tengeri szél eleinte nagyon gyöngé, legelőször is csak a part közelében jelentkezik, hanem a száraz föld növekedő melegülésével jelentékenyebbé válik és lassan tovább terjed, de mindig csak kevés mértföldre; legnagyobb erejét a nap legnagyobb hősege után, vagyis délutáni 2 és 3 óra között éri el. Erre a hőmérsék mindenütt fogy; hanem a száraz föld, midőn részént a levegővel közli melegét, részént kisugározza, nagyobb hőveszteséget szenved, mint ugyanazon időben a víz, melynek sima föllete nem bir annyi kisugárzási ponttal, mint ugyanakkora nagyságú földterület; ehhez járul még az is, hogy a meghült részecskék le- és a melegebbek fölszállása által a víz fölötti lég folytonosan hőt nyer. A száraz föld nagyobb hőveszteségéből az következik, hogy az előbbi hőmérséki különbség folytonosan fogy, s a tengeri szél erőssége kisebbedik, a nap lenyugtával pedig egészen megszűnik, tehát szélcsend áll be, mert ekkor mind a száraz föld, mind a víz fölötti lég ugyanazon hőmérsékkel bir. Minthogy a száraz föld nagyobb hővesztesége a nap legyugta után is folytonosan tart; éjjel új hőmérséki különbség áll be, hanem úgy, hogy most a lég melegebb a tenger, mint a száraz föld fölött, miért is a földről a víz felé ömlik, vagyis szárazföldi szél támad. E szél legerősebb kevéssel a nap fölkelte előtt, midőn a hőmérsék legcsekélyebb a földön, ezután mindig gyöngébb s 8 óra felé reggel megszűnik.

Midőn e légömlések az alsó térben történnek, ugyanakkor a felsőben ellenirányú folyamoknak kell támadniuk. — E száraz földi és tengeri szelek soha sem birnak jelentékeny erősséggel; mert a hőmérsék különbsége sem jelentékeny, többnyire 1 s legfeljebb 2 R. fokot tesz; s e miatt a hajósok által gyöngé szeleknek (Brisen) neveztetnek.

E szelek a tengerpartokon csakugyan tapasztalhatók, ha más túlnyomó erősebb szelek által meg nem szüntettetnek. Legszabályszerűbbek a térítők között; de a közép földrajzi szélességek alatt is, mint Olaszországban, gyakran igen szabályszerűek, sőt Grönland keleti partján is szélcsendes tiszta időben vették észre e szelek nyomait; nagyobb tavak fölött is, milyenek a bodeni- és Garda tó, tapasztaltatott szélváltakozás. A száraz földi és tengeri szelek ott, hol az erősebb szelek túlnyomók, változásokat szenvednek mind irányukban, mind erősségökben, így p. a nagy Océánon az egyenlítő közelében túlnyomó a keleti szél, mely valamely sziget keleti partján a

tengeri szelet erősíti, a szárazföldöt pedig gyengíti, míg nyugati partján az ellenkező történik.

6. §. A hőmérsék egyenlőtlensége, mely a forró, mérsékelt s hideg földövek vidékein tapasztalható, különös, s állandóan ugyanazon irányban járó légáramlatokat támaszt, melyeket pászttás szeleknek neveznek. Hogy e szelek eredetét s tulajdonait világosan fölfoghassuk, képzeljük a földgömböt egészen vízzel fődve, hol a beállott szelek irányát semmiféle mellék körülmények, mint p. a heglánczok, vagy a roppant terjedelmű szárazföld egyéb sajátosságai nem változtathatják.

A lég magasabb hőmérséke, az egyenlítőhöz közelebb fekvő tájakon az előbb mondottak szerint azt eszközi, hogy a hidegebb lég a sarkoktól az egyenlítő felé ömlik, tehát az éjszakai féltekén az éjszakai sarktól jő az éjszakai, a déli féltekén pedig a déli sarktól a déli szél. E szeleket sarkfolyamoknak nevezik. Ugyanazon időben a magasban ellenirányú s pedig az egyenlítőtől a sarkok felé tartó légömlések támadnak, következőleg az éjszakai féltekén a déli s a délin az éjszakai, melyek különben egyenlítői rohamoknak neveztetnek.

De tudva van, hogy a földteke 24 óra alatt egyszer tengelye körül nyugatról kelet felé megfordul, mi alatt minden hely, minthogy ezen körülforgásnál az egyenlítőtől mindig ugyanazon távolban marad, az avval egyenközű kört futja be, mely annál kisebb, minél nagyobb távolban van a hely az egyenlítőtől, vagyis, minél közelebb esik a sarkhoz. Minthogy e körülforgás tartama minden helyre nézve ugyanaz, hanem az egyenlő időben befutott körök nagyságukra nézve igen különbözők: világos, hogy a körülforgási sebességek is különböző egyenközű körökön annyira elütnek egymástól, hogy az egyenlítő alatti helyek körülforgási sebessége a legnagyobb, s annál kisebb, minél távolabb esik valamely hely az egyenlítőtől. A légkör azon vonzásnál fogva, melyet a föld tömege reá gyakorol, oly benső összeköttetésben van a földdel, mint ennek saját szilárd kérge, s a földnek napi körülforgásában is épen ugy kell részt vennie, mint a föld kérgének; ez oknál fogva a légtömegek körülforgási sebessége is a sarkok közelében csekélyebb, mint azoké, melyek az egyenlítő tájain vannak.

A tehetetlenség általános, és minden anyagi részecsben létező tulajdonánál fogva minden mozgó légrészecs azon állapotban törekszik maradni, melybe helyzetetett, vagyis a nyert mozgásirányt és sebességet igyekszik megtartani; ennél fogva a nagyobb földrajzi szélességekről az egyenlítő felé ömlő alsó légtömegek részecsei is azon hely körülforgási sebességét törekszenek folytonosan megtartani, melyen mozgásuk kezdetét vevé; miért is nagyobb egyenközű körökre jutván, lassabban mozognak kelet felé, mint azon körök helyei. Ezen okból, míg e helyek kelet felé haladnak, a lég folyamai mindig hátrább maradnak, miért is minden vizsgálónak mindinkább nyugatiaknak tetszenek épen ugy, mintha keletről jönnének, tehát a keleti szél által hajtathatnak. Ezen a földnek tengelye körüli forgásából származó befolyás következtében, mely annál észrevehetőbb, minél közelebb jönnek a lég részecsei az egyenlítőhöz, minden sarkroham iránya mindinkább keletivé válik ugy, hogy az éjszaksarki roham az éjszakai féltekén éjszakeleti — a déli sarkroham pedig a déli féltekén délkeleti rohammá változik. Mind a két légroham az alsó pászttás szelek nevét viseli. Minthogy ezen szelek okai, t. i. a hőmérsékek s körülforgási sebességek különbségei különböző földrajzi szélességek

alatt folytonosan tartanak: azért e pászttás szeleknek is folytonosan kell tartaniok; hanem csak a forró földövön, hol az említett különbségek jelentékenyebb, nagyobb erőt fejtenek ki; mi több: erősségök egy s ugyanazon a helyen változásokat szenved, mivel a hő egyenlőtlenségének nagysága is az év folytán jelentékeny változásoknak van alávetve.

E szerint a föld fölületén van egy táj, hol az éjszakeleti, és egy más, hol a délkeleti pászttás szél túlnyomó, az első az Atlanti-oczeánon az éjszakai szélességnek 28—30, a Nagy-oczeánon pedig csak 25-ik fokáig terjed; a déli féltekén nincs oly pontosan meghatározva, s a déli szélességnek körülbelül 21-dik fokáig terjed. Az éjszakai félgömb pászttás szele jó szolgálatot tesz a hajósoknak, kik Európából Amerikába utaznak, midőn Madeirától délnek a pászttás szél határaig vitorláznak, mely hajóikat folytonosan nyugat felé hajtja, s így nagy fáradságtól megkíméli. E szél támasztá Columbus embereiben azon aggályt, hogy visszamenet kedvező szelök nem lesz; miért is az utazás befejezését sürgeték.

Azon tájakon, hol a megnevezett pászttás szelek találkoznak, keleti szélnek kell támadnia; mert a sarkrohamok, melyek a hőmérsék egyenlőtlenségéből az egyenlítő és a sarkok vidékein erednek, ellenirányúak, s általában erősségökre nézve is egyenlők levén, egymást megszüntetik, s azért csak a körülforgási sebesség különbségéből eredt, s keletről nyugat felé irányított tetsző mozgás marad hátra; innét van, hogy mind a két pászttás szél között egy oly táj létezik, melyen állandó keleti szél uralg; hanem e szelet főleg azon okból nem érezhetni, mert vízszintes irányú mozgása a föld fölületén megmelegedett és gyorsan fölszálló légfolyamok által jelentékenyen gyengítetik; azonkívül a sarkrohamok légrészecsei a nagyobb körülforgási sebességű vidékeken hosszabb ideig tartózkodván, sebességök növekedik, s azért nem maradnak annyira vissza nyugat felé, innét a gyöngébb keleti szél.

Azon földöv, melyen e gyöngé, gyakran észrevehetetlen szél uralg, a szélcsend — Calmen — tájának neveztetik, szélessége körülbelül 6 foknyi, közepe azonban nem esik az egyenlítőre, hanem valamivel tovább éjszak felé. Minthogy a szélcsend övének mindkét oldalán a légtömegeknek egyenlő hőmennyiséggel kell birniok; Dove szerint ez öv közepe egyenlőtlen részecsekre osztja az egyenlítői tért azon esetben, ha a hőmennyiség az egyenlítő mindkét oldalán nem egyenlő. De a szél csend közepe valóban az egyenlítőnél inkább éjszak felé hajlik, következőleg a hőmérsék is a föld éjszakai felén, legalább a térítői vidékeken magasabb, mint a déli féltekén.

A Calmen-táj csendjét nem ritkán villám s dörgés közt szakasztják félbe a szélrohamok, viharok s az orkánok, mi több, sehol sincsenek oly erős viharok, mint a térítői vidékein.

A pászttások és Calmen határai fekvésökre nézve az év folytán változásokat szenvednek, minthogy a nap elhajlásának változtával a legnagyobb hő tája is más fekvést nyer, azért nyáron, vagyis a nap éjszakai elhajlásakor, e határok néhány fokkal éjszak felé, télen pedig, midőn az elhajlás déli, néhány fokkal dél felé mozdulnak. E változás Kämtz szerint 3—4 foknál többet nem tesz.

7. §. Az egyenlítőnél mind a két sark felé ömlő, s a légkör felső tájain járó légtömegek jelentékeny körülforgási sebességgel jönnek a kisebb egyenközű körök tájaira, hol a napi

körülforgás lassabban megy végbe; azért is gyorsabban haladnak kelet felé, hátra hagyván a földszínek alattuk létező vidékeit nyugat felé; s így a sarkok felé haladó légrohamok annál nyugatiabb irányt vesznek, minél tovább távoznak az egyenlítőtől; minek folytán az éjszaki féltekén a délnyugati, a déli félen pedig az éjszaknyugati szél ered; s állandóan, ha mindjárt különböző erősséggel is, kell tartaniok, minthogy az okok, melyek előidézik, szüntelenül működnek. A föld fölületén járó éjszakkeleti és délkeleti pásztásnak megfelelnek fent az ellenirányú délnyugati és éjszaknyugati pásztás szelek.

A felső pásztások viszik ismét azon levegőt a sarkok vidékeire vissza, melyet onnét az alsó pásztások magukkal a térítői övre hoztak.

A felső pásztás szelek nagyobb földrajzi szélességek alatt meghűlvén megsűrűdnek s mindinkább a föld színe felé szállnak. E szelek a mérsékelt és hideg földövek alatti talaj hőmérsékét magasabb fokra emelik, s pedig nem csak az által hogy a térítők meleg levegőjét magukkal hozzák, hanem leereszkedésök alkalmával nagyobb légnyomás által sűrűségök növekedvén, hőfoghatóságuk kisebbedik, minek folytán a hő kiszabadul s a környezetben a hőmérsék emelkedését idézi elő.

Hol a térítői vidék földje száraz, u. m. mely a nap sugarai által jobban megmelegítettik, mint a víz, ott a felső pásztás is melegebb, s azért több meleget is hoz a mérsékelt földövre; ez okból Európa fekvése kedvezőbb mint Éjszakamerikáé. Hanem e tekintetben a talaj minősége is nagy befolyású; így Szahara homoksvatagjának 40—48 foknyi hőmérséke van, míg a Missouri és Mississippi között fekvő Praeriek sokkal gyöngébben melegülnek meg.

A délnyugati pásztás az éjszaki féltekén gyakran tapasztaltatott; teneriffai Pic hegy csúcsán, tehát 1900 ölnyi magasságon majd állandó nyugati szelek uralgnak, míg a tenger tükre fölött az éjszakkeleti pásztás fú. Hogy a felső délnyugati pásztás csakugyan létezik, tanúsítja egy különös tünemény, mely 1835. évben Jamaica szigetén vétetett észre, hol is a lent fuvó éjszakkeleti szél alkalmával nagy mennyiségű hamu esett le, mely a guatemalai államban délnyugat felé fekvő Cosiquina vulkánjának kitörésekor a felső pásztás határaig szórattott s ez által délnyugati irányban tova ragadtatván, mindig lejjebb ereszkedett, mígnem egészen a föld színére szállt.

8. §. A pásztás szelek mind a tengeren, mind a szárazföldön szabályosságukban némileg megzavartatnak. — A szilárd föld és tengeri víz azon tulajdona, melynél fogva egyenlően nem melegülnek s nem is hűlnek meg, különös légömléseket hoz létre, melyek épen úgy, mint a partok alakja, iránya s emelkedése, nemkülönb az országon keresztül vonuló, gyakran igen magas hegységek, a pásztások irányában s erősségében változásokat okoznak. Így a pásztás szelek szabályossága az indiai Oczeánon annyira meg van zavarva azon földtömegek által, melyek azt környezik, hogy éjszaki részén az év egyik felében (ápril havától októberig) állandó délnyugati, másik felében pedig tartós éjszaknyugati szél fú. — E szabályszerűleg váltakozó szelek Moussonoknak neveztetnek.

Eredetöket könnyű leendő felfogni, ha tekintetbe vesszük, hogy az ázsiai száraz föld hőmérséke téli hónapokban igen csekély, a vele határos indiai tenger pedig már sokkal melegebb, s az egyenlítőtől dél felé a nyár uralg; azért is az

egyenlítőtől éjszak felé az éjszakkeleti pásztás nagyobb erőt fejt ki, mint kifejtene, ha a földgömböt egészen víz borítaná; de ugyanezen időben az egyenlítőtől dél felé a szokott délkeleti pásztásnak kell fúnia. Máskép alakulnak az áramlások az év második felében, midőn a pásztások határaig terjedő ázsiai szárazföld nagy tömegei sokkal erősebben melegülnek föl, mint a vele határos indiai oczeán éjszaki része, ez oknál fogva kell a tenger fölötti hidegebb légnek déltől éjszak felé ömlenie, hanem további haladásánál a nagyobb sebesség miatt, melylyel földünk tengelye körül kelet felé mozogni törekszik, mindinkább keletnek fordul, s így mint délnyugati szél tűnik föl, mely legnagyobb erejét július és augusztus havaiban nyeri, mikor a szárazföld és a tenger hőkülönbsége legnagyobb. Azért az indiai tenger éjszaki részén ápril havától októberig a délnyugati Mousson uralg, hanem a tenger déli részén az Ujholland és Madagascar között ezen évszakban is állandóan a délkeleti pásztás fú, mindazáltal a déli Afrika keleti partján egy nyugati folyam által gyengítve, mely itt azon okból támad, hogy e parton a lég a szárazföld fölött hidegebb, mint a szomszéd tenger fölött.

A moussonok ezen váltakozását a változó szelek, szélcsendek és orkánok okozzák.

Oly változó szelek, melyek az év egyik szakában bizonyos irányban fúnak, máskor pedig változnak, vagy ellenkező irányt vesznek föl, Vörös-tenger- és Perzsa-öbölben is, valamint Afrika és Délamerika keleti partjain is fordulnak elő, de sehol sem tapasztalható oly nagy szabályszerűség a szelekre nézve, mint az indiai oczeánon.

A szárazföldi pásztások szabályosságát főleg a hegységek zavarják, noha itt a talaj minősége is nem csekély jelentőséggel bír. Ez oknál fogva csak azon térítői tájakon található szabályszerű szeleket, hol nagy terjedelmű síkságok vannak, mint Szahara homoksvatagján, mely annyira hasonlít a tengerhez, hogy az arabia szülöttje tevéjét a sivatag hajójának nevezi, és a mór azon órákban homokkal dörzsöli testét, melyekben a Korán szabályai szerint mozdania kellene. — Ritter szerint a homoksvatag déli oldalán van egy fensík, mely a nap déli elhajlásakor, vagyis midőn nálunk tél van, erősen átmelegül, míg Szahara éjjel annyira meghül, hogy a víz is megfagy; ellenben a nap éjszaki elhajlásakor a sivatag déli része és az avval határos fensík az ekkor uralgó esős idő miatt sokkal alantabb hőmérsékkel bír, mint Szahara, hol Ritchie tapasztalatai szerint, a hőmérő már reggeli 5 órakor közel 25 R. foknyi meleget mutat. Ezen egyenlőtlenségek folytán különös légömléseknek kell támadniok Szahara sivatagján, és pedig a nap déli elhajlásakor egy dél felé járó ömlés támad, mely az éjszakkeleti folyamot erősíti; s a nap éjszaki elhajlásakor egy más a délről jövő folyam, mely, mint a tapasztalás tanúsítja, magát az éjszakkeleti pásztást is képes legyőzni.

Másképen alakulnak a légáramlási viszonyok e sivatag éjszaki szélén; ugyanis, minthogy e sivatag nyári időben sokkal erősebben átmelegszik, mint a Földközi-tenger, azért Afrika éjszaki vidékein ezen időszakban élénk éjszaki szél áll be, míg a felső légrétegekben élénk déli szél támad. S valószínűleg Egyiptom éjszaki részén, sőt még tovább a földközi tengeren, egészen az Archipelagus szigetéig, nyári hónapokban az éjszaki szelek uralkodnak, melyek ilyenkor az Afrikába való utazást könnyítik, visszamenet pedig nagyon nehezítik.

A szárazföld befolyását a pásztás szelekre a tapasztalás is bizonyítja, valamint azt is, hogy ezen szelek csak a partoktól bizonyos távolban vehetők észre, s a partok közelében más irányt nyervén, az úgynevezett állandó parti szelekké válnak. Így a Mexico nyugati partján állandó nyugati, a braziliai parton pedig állandó keleti szél uralg.

9. §. A napnak nappali mozgása oka annak, hogy ugyanazon egyenközű kör alatt, vagyis az egyenlítőtől egyenlő távolban fekvő helyeken, a nap minden szakában különbségek vannak a lég hőmérsékében; minthogy a nap által megvilágított tájak melegebbek, mint a földgömb éji oldalán létezők s amazok fölmelegülése annál magasabb fokú, minél magasabban áll a nap a láthatár fölött. Az egyenlőtlen melegülés következtében a légkör alsó rétegeiben támadt légömlések mind nyugat- mind keletről azon hely felé tartanak, hol a legnagyobb meleg uralg; ugyan e helyen, hol egyenlő erejű, de ellenirányú légömlések találkozáskor egymást megszüntetik, némi szélcsend áll be; hanem ott, hol a nap épen fölkel, gyenge, hives nyugati, ott pedig, hol lenyugszik, hasonlólag gyenge hives keleti szelet vehetni észre. E hives szellők, melyek a nap fölkelte- és lenyugtakor szoktak beállani, gyöngeségök miatt csak akkor tapasztalhatók, midőn más erősebb szelek nem fúnak.

A felhő akadályozza a nap sugarainak hatását a földfelület azon részén, melyre árnyékot vet, miért is ott a hőmérsék alábbszállván, a levegő meghül, s a napfényben fekvő tájak felé ömlik; hanem mi, Kämtz helyes megjegyzése szerint, az így támadt hives szelet főleg azon pillanatban érezzük, melyben a felhő árnyékába lépünk. Vegyük fel p. hogy a felhőt a nyugati szél hajtja tova, akkor az általa vetett árnyék keleti szélén szembetűnő különbség áll be a még napfényben álló keleti- és a már hosszabb ideig beárnyékolt nyugati vidék hőmérsékeiben; mely okból ott azon irányu légfolyam támad, a melyben a felhő tova halad; mi által az uralgó nyugati szél a beárnyékolás pillanatában érezhetőleg erősíttetik. Az árnyék nyugati szélén igen jelentéktelen lehet a hőmérsék különbsége, mert az árnyékból kilépő tájak csak lassan melegülnek föl; azért ezen az oldalon igen gyenge szellő támadhat nyugra felé, mely a nyugati szél erejét csökkentheti ugyan, de csak annyira, hogy azt alig vehetni észre. Az árnyék éjszakai és déli oldalain is támadnak légömlések, melyek ott a nyugati szél irányát kevéssé dél- és éjszaka felé fordítják.

Ez épen most előhozott tünetényeket akkor tapasztaljuk, midőn az égen egyes, ha mindjárt kisebb felhők is mutatkoznak; hanem szembetűnőbbek akkor, midőn a felhőből eső ereszkedik le, mert a leömlő eső által a lég jelentékenyen meghűttetik. Néha látjuk, hogy az esőoszlop bizonyos táj felé húzódik, melyet a szél szokott megelőzni; ez azonban a felhő megérkeztekor tüstént eláll; hanem azonnal ismét beáll, mihelyt az esőoszlop a tájt elhagyta. Nagy élénkséggel támad e szél akkor, midőn viharos és jégesős fölhők jelentkeznek, és mint Kämtz többször meggyőződött, mindig azon tér közepéből ered, melyből az eső ömlik.

Scoresby beszéli, hogy a nagy jégtömegek felé irányult légrohamot, egy más a jégtől jövő ellenroham gyöngíti, gyakran megszünteti, sőt magát a vihart is erősségére nézve fölötte mérsékli. E tünetényt könnyen felfoghatjuk, ha tekintetbe vesszük, hogy a jégtömegek fölött meghült levegő lefelé ömlik,

míg más fenn a jég felé utját folytatja, s a viharok dühöngésekor növekedett erővel előre nyomul; miután pedig a jég fölött meghült, ismét leereszkedik, s az alsó légrétegekben vissza ömlik. Ebből nem csak mind a két szélnek gyakori s órákig tartó küzdelme fejthető meg, melynek tartama alatt majd a másik vergődik túlsúlyra; hanem azt is beláthatni, mint vesztheti erejét a jég felé irányult vihar.

A magas hegyek, s főleg a hó- és jéghegyek alanti hőmérséke is szeleket támaszt; midőn t. i. az általuk meghűtött légtömegek a völgy, vagy a rónaság felé ömlenek; miért is már a régiek a magas hegyeket a szelek székhelyeinek tartották. Ha a meghült levegő hirtelen száll lefelé, azonnal más nyomul a hegység felé; miből könnyű megfejtetni a magas hegyeken uralgó erős szeleket. Különb, ha a jéghegy vidékén csendes és derült is az idő, a jéghegy csúcсарól még is minden irányban fú a szél, mely a jéghegy felé tartó szelet annak egyik oldalán gyengíti, az ellenkezőn erősíti, más oldalain pedig irányától eltéríti.

A hegyek és a mélyen fekvő völgyek s rónatájuk hőmérséki különbségében fekszik azon erős szelek és viharok főoka, melyek a hegyes vidékeken s azok közelében oly gyakran dühöngni szoktak. Egy más oka nyilván abban rejlik, hogy a mozgásba jött légtömegek a hegyek által összeszorított völgyben nagyobb sebességet nyernek; minthogy ugyanazon időben ép oly nagy légtömeg megy a szűkebb völgyön keresztül, mint a hol szélesebb a völgy; így a víz is növekedett sebességgel foly, hol a folyam ágya szűkebb. A szűk völgytorkokból és a hegyek nyílásaiból nagy erővel iramlanak ki azután a légtömegek a síkságokra, mint azt a beltavak- és folyamoknál gyakran tapasztalhatni. — Norvégia hegyes partja az ott dühöngni szokott rettentő viharokról ismeretes; Finnmarken megyében p. gyakran napokig tartanak s oly erősen dühöngnek, hogy lehetetlen a házból kimenni. A hegyek völgyeiből kiiramló erős légrohamok nagyon veszélyeztetik a hajózást azon tavak- és tengerszorosokon, melyeket magas hegyek környeznek. — Azon vizsgálatok nyomán, melyek Milano-, Padua- és Rómában tétettek, tudjuk, hogy Olaszhonban az éjszakai szelek túlnyomók; mit könnyű felfogni, minthogy a lég télen a tenger fölött melegebb, mint a hegyes száraz földön, és nyáron a légtömegek az Alpok jeges csucsairól leereszkednek, és dél felé vonulnak. Innét magyarázhatók a Bora név alatt ismeretes viharok, melyek az adriai tengeren ÉÉK-ről járnak s leginkább e tenger éjszakai részén nagy erővel jelentkezni szoktak.

10. §. A két főlégfolyam, az alsó és felső pásztás, vagy más néven a sark- és az egyenlítői folyam a ténylegi tájakon kívül is megvannak, és főokai a mérsékelt és hideg földövek alatt uralgni szokott szelekeknek. Mihelyt az egyenlítői roham nagyobb földrajzi szélességekre jut, kell, hogy meghülése következtében felülről, hol tovább halad, mindinkább leereszkedjék, s így a föld színén járó sarkrohamhoz közeledjék, míg határukon találkozáskor, állandóan küzdenek ugyan egymással, de ha más mellékkörülmények közre nem működnek, mint a nagy Oczeánon s magán az Atlanti tengeren, akkor az egyenlítői roham tömege által nyer lassanként túlsúlyt s a föld színeig száll le. — E küzdés alkalmával támadnak forgó szelek, vagy sokszor szélcsend is. Sok utas beszél azon viharokról, melyeket a pásztások határain tapasztalnak; mert ott a felső pásztás nagyon is leereszkedik; hanem az egyenlítőitől tovább

a tenger színe fölött az egyenlítői rohamok már szabályosabbak, a földrajzi szélesség 30 és 40-dik foka között pedig oly szabályosak, hogy a hajósok gyakran emlegetik az éjszaki féltekén fúni szokott délnyugati pásztást, a déli féltekén pedig az éjszaknyugati; s e szeleket tengeri utazásuk alkalmával föl is használják. — Megjegyzésre méltó itt, hogy Columbus első utazásának alkalmával mindjárt az Antilláktól a legjobb utat választotta, midőn először éjszak felé indult, s azután a délnyugati szél segítségével Európába jött. E szél uralg az Atlanti oceánon és Északamerika között, ez eszközli, hogy az áthajózás Amerikából Angolországba rövidebb ideig tart mint vissza; így a postahajó Newyorkból Liverpoolba 23 nap alatt érkezik, míg visszamenet 40 napra van szüksége. A közép földrajzi szélességek alatt kevesebb szabályosak a szelek, sőt annál változékonyabbak, minél közelebb fekszik valamely hely a sarkokhoz; a száraz földön pedig még szabálytalanabbak, mint a tengeren, mintha ott semmi szabály sem léteznék a szelekre nézve. Annyi bizonyos, hogy a különböző földrajzi szélességű tájak különböző hőmérsékeli folytán, az egyenlítőnél nagyobb távolokban ép oly sarkrohamok keletkeznek, mint az egyenlítő közelében; csak hogy itt a föld színére szálló egyenlítői roham némi szélustát idéz elő, melyben a helyi viszonyok sajátosságai szerint majd az egyik majd a másik szél vergődik túlsúlyra, vagy ha irányaik nem épen ellenkezők, egy közép-irányú szél támad.

E két főrohamra s a nagyobb földrajzi szélességekre nézve meg kell jegyeznünk:

1. Hogy ott az egyenlítőnek tartó sarkroham haladása közben csak csekély eltérést szenvedhet kelet felé, de ez annál jelentékenyebbé válik, minél közelebb ér a sarkroham a térítői földvön nagyobb egyenközü köreihez.

2. Hogy az egyenlítői roham iránya annál nyugatiabbá válik, minél tovább nyomul a sarkok felé, s azért nagyobb földrajzi szélességek alatt, hol a földet éri, ha csak különös befolyások nem állnak be, ritkán ellenirányú a sarkrohammal, hanem bizonyos szög alatt találkoznak, mely találkozásból azután egy középirány ered, s az nem csak a találkozási szög nagyságától, hanem az összeütköző szelek erősségétől is függ.

3. Az éjszaki félteke nagyobb földrajzi szélességei alatt szabályszerűleg ugyanazon okból kell erősebb délnyugati pásztásnak tamadnia, a melyből az éjszakkéleti pásztás csak a forró földvön fejt ki jelentékeny erősséget; s azért nyer ugyan túlsúlyt a sarkroham fölött, de iránya inkább nyugat felé hajlik el.

4. Minthogy a szárazföldön a földrajzi szélességektől függő hőállapotokat a helyi viszonyok különféleképen változtatják, és e változások is különböző évszakokban különbözőleg alakulnak, kell hogy különös légömlések keletkezzenek, melyek a két főroham egyikét vagy másikat erősítik, vagy irányát változtatják, miből a szelek iránya- és erősségében nagy változás szokott bekövetkezni.

Dove állítása szerint télen, midőn a hóboríték a hővezetési és kisugárzási tehetség különbségét megszünteti, leginkább előtűnik ama rohamok jellege; vagy folytonosan borús az ég az akkor uralgó délnyugati szél miatt, vagy állandóan derült az idő, melyet rendszeren az éjszakkéleti szél hoz.

Midőn a déli vidékeken kikeletkor a hó eltűnt s a föld talaja erősen fölmelegszik, az éjszakiakon pedig a hóolvadás

csak kezdődik, sőt tovább a sarkok felé még a tél időszaka tart: olyankor a nagy erejű sarkroham nem maradhat el; innét van az, hogy Európa némely tájain márcziusban, másutt april havában túnyomólag a száraz éjszakkéleti, vagy keleti szél fú.

Míg a nap éjszaki eltérése növekedik, addig Európa szárazföldjének hőmérséke gyorsabban emelkedik, mint az Atlanti-tengeré; miért is a lég alatt az Atlanti-tengertől Európa felé ömlik, vagyis a nyugati szél támad, mely az alászállt délnyugati pásztást erősíti ugyan, de irányát is inkább nyugat felé fordítja. Valósággal nyáron leginkább nyugatról fúnak a szelek. Ugyan akkor a sarkoktól gyakran roppant nagyságú jégtömegek jönnek le az Atlanti tengerre, s olvadásuk alkalmával a tenger fölötti lég hőmérsékét jelentékenyen leszállítja, minek következtében Európa vidékeit átjáró hideg szél támad, mely a délnyugati pásztást túlsúlyra segíti.

Késő őszi időben Európában a szárazföld gyors meghűlése miatt a hőmérsék csekélyebb, míg az Atlanti oceán levegője melegt még sokáig megtartja; e hőmérsékeli különbség keleti szelet idéz elő, mely az éjszakkéleti rohamot a nyugati-nak legyőzésére segíti úgy, hogy ez idő tájban gyakran az éjszakkéleti és keleti szelek válnak túnyomókká.

Világos az is, hogy a heglánczok, valamint a hóval fedett magas hegységekről leömlő légtömegek, az uralkodó szélnek irányát s erősségét különféleképen változtatják. Kämtz a különféle tájakon tett vizsgálatok nyomán határozottan bizonyítja, hogy az éjszaki féltekén leggyakrabban fúnak a délnyugati és nyugati szelek, csak Finnlandban túnyomók a déliek, valószínűleg a közel fekvő bothniai tengeröböl miatt, Olaszországban pedig a már előbb idézett okból inkább az éjszakiak.

Továbbá: ugyanazon vizsgálatok azt is bizonyítják, hogy az uralgó szelekhez a nyugatiak után az éjszakkéletiek számítandók. Nagyobb földrajzi szélességek alatt mind a két roham ugyanazon időben egymás mellett jelenhetik meg úgy, hogy midőn valamely tájon a délnyugati uralg, ugyanakkor egy más vagy kelet, vagy nyugat felé fekvő vidéken az éjszakkéleti szél fú. A hőmérsék különbségei, melyeket részszerint a vízpárák leverődései idéznek elő, képesek a két főszélnek ezen fölösztását s többféle változását eszközölni. E két, egymás mellett ellenkező irányban járó légroham összműködéséből erednek, Dove szerint, a szeleknek minden más irányai.

Ha p. az éjszakkéleti valahol az éjszaki vidéken túnyomó, akkor az tovább haladván, a föld tengelye körüli forgásának folytán lassan keletiebbé válik, míg végre tökéletes keleti széllé változik. S ez addig tart, míg a déli hozzá nem száll; mely alkalommal a keleti- és délnyugatinak összetétele által az elsőnek nagyobb erejénél fogva a délkeleti fejlődik, mely mégis a délnyugati szélnek növekedő ereje miatt délivé, s végre tiszta délnyugativá változik; ez utóbbi a nagyobb földrajzi szélességek alatt fekvő tájaknak kisebb körülforgási sebessége miatt nyugati széllé válik, mely ha az éjszakkéletivel találkozik, éjszaknyugati- és éjszakivá lesz, míg végre maga az éjszakkéleti túlsúlyra emelkedik.

E szerint a szél változása szabályszerűleg déltől nyugat, éjszak, kelet s dél felé történik, de csak az éjszaki féltekén; a délin, mint azt könnyű belátni, ellenirányban fordul meg a szél, vagyis déltől kelet, éjszak, nyugat s dél felé. A tapasztalatok annyira tanuskodnak e forgási törvény mellett, hogy a szelek változása sokkal gyakrabban történik Dovenek e törvénye

szerint, mint az ellenkező irányban. Azért is a nyugati szelek után, melyek nedves időt hoznak; nagy valószínűséggel várhatjuk az éjszakaiakat és éjszakkelieteket, melyek rendszeren borura derüt szoktak hozni.

11. §. A mozgásba hozott légtömegek azon tífj minősége szerint, melyről jönnek, mind hőmérsékök, mind nedvességök tekintetében igen különböznek egymástól; s ennek folytán minden egyes táj közép hőmérsékére jelentékeny befolyást gyakorolnak. E közép hőmérsék (a hőmérői szélrózsa) meghatározására szokás mind azon napok közép hőmérsékkeit összeadni, melyeken az év folytán ugyanazon szél fú, és ezen összeget a napok számával elosztani; a hányados eredményül adja a keresett mennyiséget. A befolyás, melyet valamely szél bizonyos táj hőmérsékére gyakorol, nem minden évszakban egyenlő.

Európa különböző helyein tett vizsgálatok arról tanúskodnak, hogy a délnyugati, nyugati és éjszaknyugati szelek nyáron leginkább alábbszállítják a hőmérséket, mert meleg ugyan, hanem sok vizpárával telt levegőt magukkal ragadván, nagyobb földrajzi szélességek alatt meghűlnek, s ennek folytán boros s gyakorta esős időt hoznak; miért is a napsugarak a föld talajának melegítésében gátoltatnak, sőt a párolgásnál is nagy mennyiségű meleg megkötetik.

A száraz földről fuvó éjszakkéleti és keleti szelek száraz levegőt s derült időt hoznak; miért is nyáron a napsugarak akadálytalan és hosszú ideig tartó behatásánál fogva a hőmérsék nagyon emelkedik; ellenben télen e szelek a legnagyobb hideggel járnak; mert az ég boltozatát kiderítik, mely alatt a talaj hosszú téli éjeken át melegét a világtérbe kisugározván nagyon meghűl, s a ferdén reá eső napsugaraktól rövid téli napokon igen csekély hőpótlást nyer.

A déli, délnyugati és nyugati szelek télen sok havat hoznak ugyan, hanem gyakran lágy időt is, minthogy melegebb tájakról jövén az eget fölhőkkel bevonják, s így az éji hőkisugárzás által okozható meghűlést akadályozzák; a fölhők ugyanis a föld által kisugárzott meleget visszaverik, sőt magok is azon hőt, mely az esőcseppekké vált párákból szabadt, kisugározzák.

A hófedte hegyekről jövő szelek hideget hoznak magukkal, s gyakran a melegebb évszakban is jelentékenyen alábbszállítják a hőmérséket. — Afrika száraz földjéről indult, s a légkör felsőbb rétegeiben tova haladó szél igen meleg levegőt hoz, és Európa vidékein, melyekre száll, a hőmérséket magas fokra emeli, sőt déli részeiben az eső megosztására is nagy befolyást gyakorol.

Azon szelek, melyek homokos, pusztá, s erősen átmelegedett sivatagokról jönnek, magas hőmérsékök- és szárazságuknál fogva föltötte nyomasztók s kellemetlen hatásuak. Ázsia és Afrika sivatagjain legnagyobb erőt fejtenek ki, s különféle vidékeken, különféle nevet viselnek. Közönségesen Samumnak vagy Samielnek neveztetik e forró szél, mi annyi, mint mérges szél; származik e név „Samma“ valakit megmérgezni, arab szótól, leginkább Arabia homoksíkjain és a szomszéd tájakon dühöng, közeledtét az égen mutatkozó vörösség jelenti; Egyiptomban Chamsinna — ötven — híjják, mert 50 napig, t. i. april 29-dikétől junius 18-káig szokott fúni, Samielnél valamivel könyörületesebb; Szahara nyugati szélén a feketék Harmattannak — fagygyúszél — nevezik, april elején szokott szárnyra kelni.

Midőn e forró szél beáll, a hőmérsék árnyékban 30—42 R. fokra emelkedik; Kobi fensík sivatagjain e szél néha oly forró, hogy az emberek érzékeit teljesen eltompítja.

E szelek veszélyességéről mindenféle mesék keringtek az emberek között, s általános hitre is találtak, míg baseli Burkhardt, mint ki e sivatagot legjobban ismeri, igazi minőségokről a tudós világnak fölvilágosítást adott. E szelek nem mérgesek, ártalmas anyagokat sem tartalmaznak, s az sem igaz, hogy közvetlenül megölnék az embert; ártalmas hatásuk egyedül abban áll, hogy szárazságuk- és forróságuknál fogva a víznek gyors párolgását eszközlik, minek folytán az izzadság a test fölületén eltűnik; a bőr és száj kiszáradnak, s a lélegzés megnehezítettik; az ember kénytelen gyakran inni; mi több, a tömlőkben elzárt víz is, mely részletenként a likacsokon át kiszivárog, párakká változik, mennyisége hirtelen fogy, s a szél hosszabb tartama alatt a tömlőkből egészen eltűnik, mint azt Burkhardt maga egy utazása alkalmával tapasztalta. A vízhiány folytán, mely e szél fúvásakor a gyors párolgás miatt beáll, sokszor az emberek s állatok sőt egész karavánok vesznek el a pusztán. Továbbá a homoksivatagon keresztül dühöngő Samum nagy mennyiségű finom homok és por miatt is, melyet magával a légkörbe ragad, igen alkalmatlan. Már ha a szélcsendes időben az erősen fölmelegedett talajról lassan fölszálló légfolyamok sok homok- és porrészecskét visznek föl a magasra: mennyivel nagyobb a porfelleg akkor, midőn erősebb szél támad? Innét van, hogy a forró Samum közeledtével a láthatár behomályosodik, az ég derűje eltűnik, a nap fényét vesztvén gyöngye vöröses világot terjeszt, mely a fák zöld színét szennyes kékre változtatja, a madarak nyugtalanok, az állatok nyugalom nélkül a mezőn szanaszét bolyognak, s menedékhelyet keresnek.

Az utazók a forró Samum beálltával arcukat kendőkkel befödik, hogy szemüket, orruk- és szájukat a finom por ellen megvédjék. Arabia pásztorai, midőn az igen heves szél tartama alatt nyájaikat itatás okáért a vízhez vezetik, testöket iszappal kenik be, hogy ugy a bőr gyors párolgását s fölrepedését gátolják. Ugyanazon okból a feketék fagygyúval kenik be testöket, miért is e szelet Harmattannak — fagygyú szélnek — nevezik. E forró szelek mérgeességéről szóló híreket részint a beduinnek, részint a kereskedők haszonlesésből terjesztették, hogy társukat a versenyzéstől elriasszák. Európában is vannak vidékek, melyeknek a meleg szelek alkalmatlanok; Andalusia sikáigain néha a délkeletről, vagy délről jövő Solano uralg, melynek forrósága a lakosoknál szédülést okoz. Olaszthonban, s különösen Siciliában, Nápolyban és Malta szigetén e forró déli szél Sirocco neve alatt ismeretes; beálltával 36 R. fokra száll föl a hőmérsék, és nagy bádgyadtságot s elgyengülést okoz az embereknél, kiket utolér. Pallas állítása szerint, déli Oroszhon sivatagjain július havában déli szelek fúnak, melyek finom port visznek föl magukkal s oly forrók, mintha a kemenczéből jönnének, fúvásuk alkalmával a juhok legyekként hullanak el.

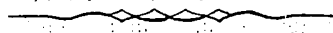
12. §. Néha csendes időben tapasztaljuk, mint hordatik tova forgó mozgása közben a homok és por; sokkal nagyszerűbbek e légforgatagok a vihar közeledtével, legnagyobbak pedig azon forgószelek, melyeket vízforgatagoknak hívunk, midőn a víz fölött, és szél- vagy homokforgatagoknak, midőn a száraz földön megjelennek. Két ellenirányú szél találkozása által szár-

maznak, alakjuk majd egyenes, majd ferde kettőskup; az egyik kúpnak alapsíkját a felhőtömeg képezi, s csúcsa lefelé van fordítva, a másiknak alapsíkjá a föld fölületén áll, csúcsa pedig fölfelé emelkedik. Ilyen forgatag gyakran fölötté gyorsan forog tengelye körül, s az uralgó szél irányában halad egyszersmind tovább, majd 7—8 mértföldnyi sebességgel egy óra alatt, majd ismét oly lassan, hogy az ember gyalog követheti. E szélforgatagok képesek a fákat gyökereikből kiforgatni, az épületek födeleit levetni, s nagy súlyú gerendákat több száz lábnyi távolságra tova ragadni.

E tüneményt nem lehet még kellőleg megfejteni, mert igen kevés a tudományos észlelet e tárgyra nézve. A vele járó villamos tünemények, melynek a villám és dörgés, a forgó mozgás okozatainak tartatnak.

Ezekben foglaltatnának a szelek tulajdonait kutató vizsgálatoknak legfontosabb eredményei; sok vizsgálni való van még hátra, főleg azon okokra nézve, melyeknél fogva a szelek változása évenként másképen alakul, holott mégis a hőmérsék változatai, mennyire a napsugarak hatásától, és a mindig ugyanazon állapotban maradó helyi viszonyoktól függenek, minden évben ugyanazon rendben egymás után következnek s ennek folytán a szelek járásában is ugyanazon változásokat eszközölniök kellene. De ezen okok megtudása csak a föld különféle pontjain közreműködő vizsgálók által leend eszközölhető; mit ismét csak akkor remélhetni, ha valamint a légtünetten, úgy a természettudomány egyéb ágai is a világon elterjedvén, mindenütt erős gyökeret vernek.

POLÁK.

II.

Tanárikar.

a) Rendes tanárok a kegyes tanítórendiek közül.

Folyó szám	Tanár neve	Tantárgyak, melyeket előadott	Tanodai osztályok, melyekben előadásokat tartott	Tanórák száma, melyekben hetenként összesen tanított	Észrevételek
1	Polák Ede, szépműv. és bölcsészeti tudor, a magy. kir. term. tudományi társulat tagja	Természettan	7. 8.	7.	Főgymnasiumi igazgató.
2	Kucserik Sándor	Latin nyelv	6. 7. 8.	12.	VIII. osztály főnöke.
3	Végh Kal. József, szépműv. és bölcsészeti tudor	Mennyiségtan } Bölcsészet }	6. 7. 8.	18.	VII. osztály főnöke.
4	Martin Nándor	Latin nyelv . . . . Magyar irodalom . . . Német nyelv	5. 8. 6. 7. 8.	17.	Főgymnasiumi jegyző.
5	Bolgár Mihály, okleveles felgymnasiumi tanár	Magyar irodalom . . . Történelem . . . . Természetrájk	6. 5. 6. 8. 6.	14.	VI. osztály főnöke.
6	Váry Gellérd, okleveles felgymnasiumi tanár.	Hittan . . . . . Görög nyelv	5. 6. 7. 8. 6. 7. 8.	14.	Felgymnasiumi hitszónok.
7	Kucskovics László	Latin nyelv . . . . . Történelem . . . . . Földrajz	4. 3. 4. 7. 3.	16.	IV. osztály főnöke; s a gymn. könyvtár öre.
8	Kovács Ev. János	Magyar nyelv s irod. . Mennyiségtan . . . . Természetrájk . . . . Természettan	5. 7. 4. 5. 3. 4. 5. 5.	17.	V. osztály főnöke; a természetrájk gyűjtemény s az ifjúsági könyvtár öre.
9	Zsiga Alajos	Hittan Latin nyelv } . . . . Földrajz } Magyar nyelv	1. 1. 3.	17.	I. osztálytanár és hitelemző.
10	Heiling Károly	Magyar nyelv . . . . Német nyelv	2. 3. 2. 3. 4. 5.	17.	
11	Pap Kal. József	Hittan . . . . . Latin nyelv } . . . . Számítan } . . . . Természettan	2. 3. 4. 3. 4.	17.	III. osztály főnöke; hitelemző s a természettani szertár öre.
12	Feld Vilmos	Latin nyelv } . . . . Földrajz } . . . . Számítan . . . . . Nézleti mértan	2. 1. 2. 1.	17.	II. osztálytanár.

b) Rendkívüli tanárok.

1. Grimm Rezső, rajztanár. — A rajzolás hetenkint 4 órában 134 növendék tanulta. — Az I. osztály tanulói pedig a szabadkézi mértani rajzban szintén hetenkint 4 órában gyakoroltattak.

2. Baumgartner János, zene- és műénektanár. — A zene a kezdőknél hetenkint 2 órában, s a haladóknál is 2 órában tanítottatott. — Tanuló volt 37. A műénekekre a kezdőknél

hetenkint 2 óra s a haladóknál is 2 óra, lön szentelve. Ezt gyakorolta 85 tanuló.

3. Schindler Bernát, francia nyelvtanár. — A francia nyelvre a kezdőknél hetenkint 2 óra, s a haladóknál is 2 óra fordítottatott. Tanuló volt 9

4. A szépírásban hetenkint egy órában az I. osztály tanulóit Groszmann Ignác kegyesrendi papnövendék 8

oszt. tanuló, a II. III. és IV. osztálybeliket pedig Barák Ker. János, kegyesrendi papnövendék 7 oszt. tanuló gyakorolták.

5. A gyorsírásban hetenkinti 2 órában a kegyes tanítórend növendékeit vezette Melchár József kegyesrendi papnö-

vendék, 8 oszt. tanuló, a világiakat pedig Szegedi György, 8 oszt. tanuló.

6. A tornászban hetenkinti 6 órában a gymnasium összes világi tanulóit gyakorolta Vandruska Antal a 60-dik számú gyalog ezredbeli őrmester.

III.

Vallási ügy.

A délelőtti rendes előadásokat 7 $\frac{1}{2}$ órakor sz. mise előzte meg; a vasárnapokon fél óráig tartott hitoktatást délelőtt 8 $\frac{1}{2}$ órakor sz. mise, délután 3 órakor vecsernye követte. A nyilvános istenitiszteletet különösen emelték a sz. mise és litániák alatt jól szabályozott és kellő áhítattal zengedezett négyes hangú egyházi énekek.

A római kath. növendékek a tanév folytán ötször végezték a szent gyónást és ugyanannyiszor részesültek az oltári szentségben. A husvétii szent gyónást és áldozást három napi

sz. gyakorlatok előzték meg. A sz. menetekben is mindenkor áhítattal vettek részt.

A hittani oktatás ó méltóságának Peitler Antal váci püspöknek kegyes gondoskodása alatt, — a nyilvános vizsgálatok pedig július hó 6 és 7-kén ngs. és főt. Fektor József prépost, esperes, kecskeméti lelkész és püspöki biztos jelenlétében lőnek megtartva.

A gör. keleti, ágost. és héber vallásu növendékek a hittanban saját helybeli hittanáraik által oktattattak.

IV.

A gymnasiumhoz kötött segély- és ösztöndíjak.

Örök-emlékű gr. Koháry István s más nemeskeblű ifjuságharátok bőkezűsége által örökített alapítványok kamataiból 20 szegényebb sorsu szorgalmas és példás viseletű tanuló kapott segélyt.

A tanév elején ugyanezen alapítványok kamataiból 39 forint értékű tankönyvek osztattak ki a szegényebb tanulóknak közt.

Boldog eml. Hoffmann János prépost, kecskeméti lelkész ösztöndíjának (25 frt. 20 kr.) jelenlegi részese Tóth Sándor 8 oszt. tanuló.

Ó méltóságának Peitler Antal váci püspöknek ösztöndíjasa (50 forinttal) jelenleg Kabók Imre 5 oszt. tanuló.

Ngs. és főt. Fektor József prépost, esperes, és kecskeméti lelkésztől évenként segélypénzt (25 forintot) nyer Mócza Imre 8 oszt. tanuló.

V.

Tanodai segédszerek és szerelvények.

a) A gymnasiumi könyvtár számára a „Tanügyi füzetek“, és „Tanodai lapok“on kívül szereztetett a „Neveléstudomány“ Lubrich Ágostól, s „a magyar birodalom iskolai faltér képe“ Thót Antaltól (2 péld.)

Ajándékoztattak:

A nagyméltóságú magy. kir. vallás- és közoktatási Minis-
teriumtól: „Internationale Ausstellung zu Paris. 1867 Katalog der österreichischen Abtheilung — és „Ütmutatás a szabadkézi mértani rajz előadására“ irta Martin Lajos. (2 péld.)

A tek. magyar tudom. Akadémiától: (Évk. XI. 4. 6. 7. 8.) — „Philos. törv. és tört. Értésítő“ (V. 3.) — „Math. és term. Értésítő“ (VI. 1. 2.) — „Archael közlemények.“ (VI. 2.) — „Nyelvtud. közlem.“ (V. 1. 2. 3.) — „Statist. és nemz. közlem.“ (III. 1. 2. 3.) — „Monumenta írók“ (XIII. XVIII.) — „Jegyzők.“ (IV. 1. 2.) — „Légtűneti észleletek.“ (I.) — „A magy. nyelv szótára.“ (IV. 2. 3. 4.) — „Almanach 1867-re.“ „A m. t. akad. munkálódásai

1866-ban.“ — „Értésítő 1867.“ (1—10. sz.) — „Történettud. értekez 1867.“ (I. VI. sz.) — „Törvénytud. értekez. 1867.“ (I. II. sz.) — „Philos. értekez. 1867.“ (I. II. III. sz.) — „Természettud. értekez. 1867.“ (I. II. III. sz.) — Czinár: „Index alaphab.“

A kecskeméti t. cz. kath. egyházközségtől, valamint Heckenast Gusztáv, Lampel Róbert, Hartleben Adolf Konrád s Lauffer Vilmos pesti könyvtáros uraktól több segédtkönyv.

Horváth Béla úrtól: „A magyar orvosok és természetvizsgálók nagy gyűléseinek történeti vázlatja és munkálatai.“

b) A természettani gyűjtemény számára az intézet költségén szereztettek: a tapadás kísérletéhez 2 rézlemez. — Chinai bukfenczező. — Tizedes mérleg. — Mariotte törvényének kimutatására szolgáló készülék. — Az inga törvényeit kimutató készülék. — Toucault-félc, kísérlethez való készülék. — A zöngő

harang hozzá való csövel. — A hang hő általi ébresztésére való készülék. — Zátmozgony. — A löpör villamszikra általi meggyújtására való készülék. — Villampisztol, hozzá való légfejtő készlettel. — Az indított rohamok fénytűneményeit előtűntető készülék. — Döbereiner gyűjtőgépe.

A vegytani kísérletekhez szükséges készülétek és anyagok.

Ajándékozott: több lombik, göreb, próbaüveg és vegytani anyag t. cz. Katona Zsigmond gyógyszerész úrtól.

e) Ásvány-gyűjtemény 15 db. ásvánnyal gyarapodott, melyeket Groszmann Ignác, k. r. p. n. 8 oszt. tanuló ajándékozott.

d) A növény-gyűjteménynek Dékány Imre úr egy kókuszdiót, és Belasztá György VI. oszt. tanuló 298 szá-
rított növényt ajándékozott.

e) A pénz- és éremgyűjteményt gyarapították Sánta

Gábor 5 oszt. tanuló 8 db. ezüst, 2 db. réz, és Müller Ferencz ugyanazon oszt. tanuló 2 db. ezüst régi pénzzel.

f) A zene- s az énekiskola számára az intézet költségén szereztett 4 Tührer-féle mise.

g) A gymnasiumi rajziskola gyűjteménye 150 új rajzmintával gyarapodott, melyeket a kécskeméti t. cz. kat. egyházközség szerzett

Ugyanezen iskolának ő méltósága Peitler Antal váci püspök által küldetett a nagyméltóságú magy. kir. vallás- és közoktatási Ministeriumtól ajándékozott kép „A koronázási eskü Pesten 1867-ben.“ melyet aranyozott keretbe üveg alá foglal-
tatott a fentiszelt kat. egyházközség.

Ugyan e nemeskeblű egyházközségnek s az élén jelenleg álló nagy érdemű főgondnoknak tek. Kovács József úrnak lételetét s felszereltetését köszöni a nyári tornaiskola, mely az idén működését megkezdé.

VI.

Érdemsorozati jegyek.

Az 186 ² / ₃ -ki tanév február hó 17-kén 10,097. sz. a. a fensőbb tanhatóság által meghatározott érdemsorozati jegyek.					
	Kitünő	Jeles	I. rendű	II. rendű	III. rendű
Erkölcsei viselet.	1) példás	2) dicséretes	3) törvényszerű 4) kevésbé törvényszerű	5) nem törvényszerű	
Figyelem.	1) feszült		2) kellő 3) változó	4) szórakozott	
Szorgalom.	1) ernyedetlen		2) kellő 3) hanyatló	4) csekély	5) semmi
Tanjegy.	1) kitünő	2) jeles	3) jó 4) elégséges	5) elégtelen	6) rossz

VII.

Az érdemsorozatban előforduló rövidítések jelentménye.

csek. = csekély.

dics. = dicséretes.

elégs. = elégséges.

elégt. = elégtelen.

erny. = ernyedetlen.

fesz. = feszült.

g. k. = görög katolikus.

a. v. = ágostai vallású.

g. kel. v. = görög keleti vallású.

hany. = hanyatló.

jel. = jeles.

k. r. p. n. = kegyesrendi papnövendék.

kit. = kitünő.

k. törv. = kevésbé törvényszerű.

péld. = példás.

szór. = szórakozott.

törv. = törvényszerű.

vál. = változó.

VIII.

A kecskeméti kegyesrendi főgymnasium ifjuságának érdemszerinti sorozata.

VIII. OSZTÁLY.

A tanulók nevei	Erkölcsei viselet	Figyelem	Szorgalom	Rendes tantárgyak										Rendkívüli tantárgyak									
				Hittan	Latin ny.	Görög ny.	Magyar ny.	Német ny.	Földrajz és történelem	Meny-nyiségtan	Természettan	Bölcsészettan	Testgyakorlat	Rajz	Műtének								
Balogh Alajos, k. r. p. n.	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	kit.									
Bengyer Nándor, k. r. p. n.	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	jó	jel.								
Bevelaqua Rudolf . . .	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"									
Bóra László . . .	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"									
5. Budaváry János, k. r. p. n.	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	jó	jel.								
Faragó Gáspár . . .	"	"	"	"	"	"	meg-	halt.	"	"	"	"	"	"									
Fonyó Gyula, k. r. p. n. . .	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	jó									
Gápel János, k. r. p. n. . .	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	jó	kit.								
Groszmann Ignác, k. r. p. n.	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	jó	kit.								
10. Gyenes István . . .	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"									
Járebbs József, ism. . .	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"									
Járvás János . . .	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"									
Kasza Mihály . . .	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"									
Kianicska Péter, öszt. díj.	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"									
15. Kiss Mátyás, k. r. p. n. . .	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	jó	jel.								
Kohlbauer Ferencz, k. r. p. n.	É-rett-sé-	gi	vizi-	gá-	lat-	ra	je-	lent-	kez-	tek.	"	"	"	jó	jel.								
Koronthály Jenő . . .											"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"
Kovács István . . .											"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"
Kövessy Kálmán, k. r. p. n.	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	jó	kit.								
20. Lippics Gusztáv . . .	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"									
Malonyai István, k. r. p. n.	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	jel.	jel.								
Martin Péter, k. r. p. n. . .	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	jó									
Melchár József, k. r. p. n.	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	kit.	kit.								
Mócza Imre . . .	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	elégs.	"									
25. Pap István, k. r. p. n. . .	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	jó	jel.								
Raisinger Antal . . .	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	jel.								
Ring Mihály, k. r. p. n. . .	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	jel.									
Szegedi György . . .	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"									
Szeidl Sándor, k. r. p. n.	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	elégs.	kit.								
30. Szelei Boldizsár . . .	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"									
Tóth Sándor . . .	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"									
Vida Sándor, k. r. p. n. . .	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	jó	kit.								

Összesen: 32.

VII. OSZTÁLY.

A tanulók nevei	Erkölcsei viselet	Figyelem	Szorgalom	Rendes tantárgyak										Rendkívüli tantárgyak		Helyzeti szám s általános sorozat
				Hittan	Latin ny.	Görög ny.	Magyar ny.	Német ny.	Földrajz és történelem	Meny-nyiségtan	Természettan	Bölcsészettan	Tétegyakorlat	Rajz	Műtűnek	
Albert Ferencz, k. r. p. n.	dics.	fesz.	erny.	kit.	jel.	kit.	kit.	kit.	kit.	kit.	kit.	kit.	jel.	jel.	3 kit.	
Barák János, k. r. p. n.	dics.	fesz.	kellő	kit.	jel.	kit.	kit.	jel.	kit.	jel.	kit.	jel.	elégs.		8 kit.	
Berkes Imre, k. r. p.	dics.	kellő	kellő	kit.	jel.	kit.	jel.	kit.	kit.	jel.	kit.	kit.	jel.	jel.	5 kit.	
Dömötör Károly.	törv.	vált.	csak.	kit.	elégs.	jel.	jel.	elégs.	jó	elégs.	jel.	elégt.	jó	jó	23 mr.	
5. Faragó István.	törv.	vált.	csak.	jel.	elégs.	jel.	jó	elégs.	elégs.	elégt.	jó	elégs.	kit.		25 mr.	
Farkas Elek, k. r. p. n.	dics.	fesz.	erny.	kit.	jel.	kit.	jel.	jel.	kit.	jel.	kit.	kit.	jó		7 kit.	
Hám József, k. r. p. n.	dics.	kellő	kellő	kit.	jel.	kit.	kit.	jel.	kit.	jel.	kit.	jel.	jel.	jel.	10 kit.	
Hellinger József, k. r. p. n.	dics.	fesz.	erny.	kit.	jel.	kit.	kit.	kit.	kit.	jel.	kit.	kit.	jó		4 kit.	
Kaczina Mihály, k. r. p. n.	dics.	kellő	kellő	kit.	jó	kit.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	15 jel.	
10. Kada Elek.	törv.	vált.	csak.	jel.	elégs.	jel.	jel.	elégs.	jó	elégs.	jel.	elégt.	kit.		24 mr.	
Kerekes Géza.	törv.	vált.	hany.	kit.	elégs.	kit.	jel.	jó	jel.	elégs.	jel.	elégs.	jó		21 e.r.	
Kovács Endre.	dics.	kellő	kellő	kit.	jel.	kit.	jel.	jó	jó	jó	jel.	jó	kit.	kit.	18 e.r.	
Kovács Imre.	k. törv.	szór.	csak.	jel.	elégt.	jel.	elégs.	elégs.	elégs.	elégt.	elégs.	elégt.	jel.		27 mr.	
Kovács Mihály.	dics.	fesz.	erny.	kit.	jel.	kit.	kit.	jó	kit.	jel.	kit.	jel.	kit.	kit.	14 jel.	
15 Kókay János.							ki-	ma-	radt.							
Kreuczter István.	törv.	vált.	hany.	kit.	jó	kit.	jel.	elégs.	jel.	jó	jó	jó	elégt.		19 e.r.	
Láng István, k. r. p. n.	dics.	kellő	kellő	kit.	jel.	kit.	jel.	jel.	jel.	jel.	kit.	kit.	jó		11 jel.	
Maywald József, k. r. p. n.	dics.	fesz.	erny.	kit.	kit.	kit.	kit.	kit.	kit.	kit.	kit.	kit.	jel.	kit.	2 kit.	
Molnár Dezső.	dics.	fesz.	kellő	kit.	jel.	jel.	jel.	jó	jel.	elégs.	jó	jó	elégs.		20 e.r.	
20. Obelcz József, k. r. p. n.	dics.	fesz.	erny.	kit.	kit.	kit.	kit.	kit.	kit.	kit.	kit.	kit.	jó	kit.	1 kit.	
Olleschnitzki János.	dics.	kellő	kellő	kit.	jó	kit.	kit.	kit.	kit.	jel.	kit.	jel.	elégt.		16 jel.	
Palkovics Károly, k. r. p. n.	dics.	fesz.	erny.	kit.	jel.	kit.	jel.	jel.	kit.	jel.	kit.	kit.	jel.		9 kit.	
Propper János, k. r. p. n.	dics.	kellő	kellő	kit.	jel.	kit.	kit.	jel.	kit.	jel.	kit.	kit.	jel.	jel.	6 kit.	
Skopál Ferencz, k. r. p. n.							be-	teg.								
25. Szabó Mihály.	k. törv.	szór.	csak.	jel.	elégt.	jel.	elégt.	elégs.	elégs.	elégs.	jó	elégt.	elégt.		28 mr.	
Szerényi Lajos, k. r. p. n.	dics.	kellő	kellő	kit.	jel.	kit.	kit.	jel.	kit.	jó	kit.	jel.	jó		13 jel.	
Szlabey György, k. r. p. n.	dics.	kellő	kellő	kit.	jel.	kit.	jel.	jel.	kit.	jel.	kit.	jel.	jó	jel.	12 jel.	
Tary Endre.	törv.	vált.	csak.	jel.	elégs.	jel.	elégs.	elégs.	elégs.	elégs.	jó	elégt.	elégs.		26 mr.	
Tasy Pál.	törv.	vált.	hany.	kit.	elégs.	jel.	jel.	jó	kit.	elégs.	jel.	elégs.	elégt.		22 e.r.	
30. Zsigmond József	dics.	kellő	kellő	kit.	jó	kit.	jel.	jó	kit.	jel.	kit.	jel.	jó		17 e.r.	

Összesen: 30.

VI. OSZTÁLY.

A tanulók nevei	Erkölcsei viselet	Figyelem	Szorgalom	Rendes tantárgyak										Rendkívüli tantárgyak		Helyzeti szám s általános sorozat
				Hittan	Latin ny.	Görög ny.	Magyar ny.	Német ny.	Földrajz és történelem	Meny- nyiegtan	Ter- mészetrajz	Bölcsészet	Test- gyakorlat	Rajz	Műtűnek	
				Bagi Béla	dics.	vált.	kellő	kit.	jó	kit.	kit.	jó	jel.	elégs.	kit.	
Bartai Gyula.	törv.	vált.	hany.	kit.	jó	jel.	elégs.	jel.	elégs.	jó	jó	jó	jó			23 e.r.
Belasztá György.	dics.	vált.	csak.	jel.	jó	jel.	jó	jel.	jó	elégt.	jel.	elégs.	jó			26 mr.
Berente Antal.	k. törv.	szór.	csak.	jel.	elégt.	jó	elégs.	elégs.	elégs.	elégt.	elégs.	elégs.	elégt.			29 mr.
5. Bódog Lajos.						vizs- gá- lat.			nél- kül		ma- radt					
Csaudáry Gyula, k. r. p. n.	dics.	fesz.	erny.	kit.	kit.	kit.	kit.	kit.	kit.	jel.	kit.	kit.	—	jó		2 kit.
Cservik József, k. r. p. n.	dics.	fesz.	erny.	kit.	jel.	kit.	kit.	kit.	kit.	jel.	kit.	jel.	—	jó		6 kit.
Dallos János.	dics.	kellő	kellő	kit.	jel.	kit.	kit.	jó	jel.	jó	kit.	jel.	kit.	jel.		14 e.r.
Dévay Gyula.	törv.	kellő	kellő	kit.	jó	kit.	jó	elégs.	jel.	jó	kit.	jó	elégs.			21 e.r.
10. Diószeghy József.	törv.	vált.	hany.	kit.	elégs.	jel.	jó	elégs.	jó	elégs.	jel.	elégs.	elégs.			24 e.r.
Farkas Lajos.							ki- ma- radt									
Farkas Sándor.	dics.	kellő	kellő	kit.	jó	kit.	jel.	jó	jel.	jó	kit.	jó	elégt.			15 e.r.
Fischer Kálmán, k. r. p. n.	péld.	fesz.	erny.	kit.	jel.	kit.	kit.	kit.	kit.	jel.	kit.	kit.	—	jel.		5 kit.
Hábel József.	törv.	vált.	csak.	jel.	elégs.	jel.	jel.	jó	jó	elégt.	jel.	elégs.	elégs.			27 mr.
15. Hudák Lajos, k. r. p. n.	dics.	kellő	kellő	kit.	jel.	kit.	jel.	kit.	jel.	jel.	kit.	jel.	—	jó		12 jel.
Igács József.	törv.	vált.	csak.	jel.	elégs.	jel.	elégs.	elégs.	elégs.	elégt.	jó	elégs.	elégs.			28 mr.
Kádek István, k. r. p. n.	dics.	kellő	kellő	kit.	jel.	kit.	jel.	jel.	kit.	jel.	kit.	jel.	—	jó		11 jel.
Kovács Ferencz.	péld.	kellő	kellő	kit.	jel.	kit.	jel.	jó	jel.	elégs.	kit.	jel.	elégs.			18 e.r.
Marout Tivadar.	törv.	szór.	csak.	jó	elégt.	kit.	elégs.	kit.	elégs.	elégt.	elégs.	elégt.	elégt.			30 mr.
20. Molnár Gyula.	péld.	kellő	kellő	kit.	jó	kit.	jó	jó	jó	jó	kit.	kit.	jó			16 e.r.
Olaj László.	dics.	kellő	kellő	kit.	jó	jel.	jel.	jel.	jel.	elégs.	kit.	jó	jel.			19 e.r.
Pálya Mihály, k. r. p. n.	törv.	fesz.	erny.	kit.	jel.	kit.	kit.	kit.	kit.	jel.	kit.	jel.	—	jó	jó	9 kit.
Pásthly Károly, k. r. p. n.	péld.	fesz.	erny.	kit.	kit.	kit.	kit.	kit.	kit.	kit.	kit.	kit.	—	jó	jel.	1 kit.
Schláger György, k. r. p. n.	dics.	kellő	kellő	kit.	jó	kit.	kit.	kit.	kit.	jel.	kit.	jel.	—	jó	jó	13 jel.
25. Schönwiesner Ferencz.	dics.	kellő	kellő	kit.	jó	kit.	jó	jó	jel.	jó	kit.	jel.	jel.			17 e.r.
Steindl József, k. r. p. n.	dics.	fesz.	erny.	kit.	jel.	kit.	kit.	kit.	kit.	jel.	kit.	kit.	—	jel.	jó	4 kit.
Syllaba István, k. r. p. n.	dics.	fesz.	erny.	kit.	jel.	kit.	kit.	kit.	kit.	jel.	kit.	jel.	—	jó	jel.	7 kit.
Szokokán Sándor, k. r. p. n.	péld.	fesz.	erny.	kit.	jel.	kit.	kit.	kit.	kit.	jel.	kit.	kit.	—	jó		3 kit.
Szmrecsányi Sánd., öszt. d.	péld.	fesz.	erny.	kit.	jel.	kit.	kit.	kit.	kit.	jel.	kit.	jel.	jó			10 kit.
30. Szvacina János.	dics.	vált.	hany.	kit.	jó	jel.	elégs.	elégs.	elégs.	elégs.	jó	elégs.	jó			25 e.r.
Tasy István	k. törv.	szór.	csak.	jel.	elégt.	jel.	elégs.	elégs.	elégs.	elégt.	elégs.	elégt.	jó			31 mr.
Timáry Alajos.	törv.	vált.	hany.	kit.	elégs.	jel.	jel.	elégs.	jó	elégs.	jel.	jó	kit.			22 e.r.
Waldherr József, k. r. p. n.	dics.	fesz.	erny.	kit.	jel.	kit.	jel.	kit.	kit.	jel.	kit.	kit.	—	jel.	jó	8 kit.
Zatkovics Endre.					a	ta-	no-	dát	vál-	toz-	tat-	ta				
Magántanulók:																
Kindlovics Ferencz.																
Pintér Pál.																
Szép Sándor.																

Összesen: 34.

V. OSZTÁLY.

A tanulók nevei	Erkölcsei viselet	Figyelem	Szorgalom	Rendes tantárgyak										Rendkívüli tantárgyak		Helyzeti szám s általános sorozat
				Hittan	Latin ny.	Magyar ny.	Német ny.	Földrajz és történelem	Meny- nyiségtan	Ter- mészetrajz	Ter- mészetten	Test- gyakorlat	Rajz.	Művészet		
Asztalos János	törv.	kellő	kellő	kit.	jó	kit.	kit.	jel.	jel.	jel.	jel.	elégt.			9 jel.	
Bagi László	törv.	kellő	kellő	jel.	elégs.	jó	jó	jel.	jó	elégs.	jó	elégs.			27 e.r.	
Bánó János	törv.	kellő	kellő	kit.	elégs.	jó	jó	jó	jó	jó	jel.	elégs.			24 e.r.	
Bencsik Menyhért	péld.	esz.	erny.	kit.	jel.	kit.	kit.	kit.	kit.	kit.	kit.	jó			2 kit.	
5. Bódogh Sándor	törv.	vált.	hany.	jel.	elégs.	jó	elégs.	jó	jó	jó	jó	elégs.			30 e.r.	
Bogyó Mihály	törv.	kellő	kellő	kit.	jel.	jel.	jel.	kit.	jel.	jel.	jel.	jó			6 jel.	
Borbás Gáspár	k. törv.	szór.	csek.	kit.	elégt.	elégs.	elégs.	jel.	elégs.	elégs.	elégs.	elégs.			36 mr.	
Czapik Pál	dics.	kellő	kellő	kit.	elégs.	jel.	jel.	jel.	jó	jel.	jel.	kit.			17 e.r.	
Dömötör János	dics.	kellő	kellő	jel.	elégs.	jel.	jel.	jel.	jó	jel.	jel.	kit.			18 e.r.	
10. Fekete József, héb.	dics.	kellő	kellő	jel.	jel.	jel.	kit.	kit.	jel.	kit.	jel.	elégt.			5 jel.	
Festő Gergely, ism.	törv.	szór.	hany.	jel.	elégs.	elégs.	jó	elégs.	elégs.	jó	elégs.	elégs.		jó	34 e.r.	
Fodor István	törv.	szór.	csek.	jel.	elégt.	elégs.	elégs.	jó	elégs.	elégs.	elégs.	jó			37 mr.	
Geszner Károly	törv.	vált.	hany.	kit.	elégs.	jó	jó	jó	elégs.	elégs.	jó	jel.			31 e.r.	
Geszner Vilmos	törv.	vált.	hany.	kit.	elégs.	elégs.	jó	elégs.	elégs.	jó	elégs.	jel.			32 e.r.	
15. Gróber László	törv.	kellő	kellő	kit.	jel.	jel.	jel.	jel.	jó	jó	jel.	elégs.			16 e.r.	
Hajagos Gyula	törv.	kellő	kellő	kit.	jó	jó	jó	jel.	jó	jó	jel.	jó			21 e.r.	
Jaczó József	törv.	vált.	hany.	kit.	elégs.	jó	jel.	jel.	jel.	jó	jó	kit.			22 e.r.	
Jurenák Antal	dics.	kellő	kellő	kit.	jel.	kit.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	elégs.	elégs.		7 jel.	
Kabók Imre	törv.	kellő	kellő	kit.	jel.	jel.	jó	kit.	jel.	jel.	jel.	kit.	jó	jel.	10 jel.	
20. Kabók Károly	törv.	szór.	hany.	kit.	elégs.	jó	elégs.	jó	jó	jó	jó	jó			28 e.r.	
Kalner Elek	törv.	kellő	kellő	kit.	jel.	jel.	jel.	jel.	jó	jó	jel.	elégs.			15 e.r.	
Kocsák József	törv.	szór.	csek.	jó	elégt.	elégs.	elégs.	elégs.	elégt.	elégs.	elégs.	elégs.			41 mr.	
Kocsis Sándor	törv.	szór.	csek.	jó	elégt.	elégs.	elégs.	elégs.	elégt.	elégs.	elégs.	elégs.			42 mr.	
Kovács János	törv.	vált.	csek.	jó	elégt.	jó	elégs.	elégs.	elégs.	elégs.	elégs.	elégs.	kit.		38 mr.	
25. Kristóf Sándor	dics.	kellő	kellő	kit.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jó			8 jel.	
Lajos József	dics.	kellő	kellő	kit.	jó	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	elégt.			11 jel.	
Léderer Sándor, héb.	dics.	esz.	erny.	jel.	kit.	jel.	kit.	kit.	kit.	kit.	kit.	elégt.			4 kit.	
Lendvay Antal	törv.	kellő	kellő	kit.	elégs.	jel.	jó	jó	jó	jó	jó	elégs.			25 e.r.	
Moczár Kálmán	törv.	vált.	hany.	jel.	jó	elégs.	jó	elégs.	elégs.	jel.	jó	elégs.			29 e.r.	
30. Molnár Ágoston	törv.	vált.	csek.	jó	elégt.	elégs.	elégs.	elégs.	elégs.	elégt.	elégs.	jel.			43 mr.	
Müller Ferencz	péld.	esz.	erny.	kit.	kit.	kit.	kit.	kit.	jel.	kit.	kit.	—			3 kit.	
Sánta Gábor	törv.	kellő	kellő	kit.	elégs.	jó	jó	jel.	jó	jel.	jel.	kit.			20 e.r.	
Silberberg Henrich, héb.							ki-	ma-	radt							
Sofron Bálint, g. k. v.							ki-	ma-	radt							
35. Sóhr Ferencz, héb.	törv.	kellő	kellő	jó	jó	jó	jel.	jel.	jel.	jó	jel.	jó			23 e.r.	
Stán Tamás, g. k. v.	dics.	kellő	kellő	kit.	elégs.	elégs.	jel.	elégs.	elégs.	elégs.	elégs.	elégt.			33 e.r.	
Stárek István							ki-	zá-	ra-	tott						
Sümegh Lajos	törv.	vált.	csek.	jó	elégt.	elégs.	elégs.	jó	elégt.	elégs.	elégs.	elégs.			40 mr.	
Szabó Ferencz	törv.	kellő	kellő	kit.	jó	jó	elégs.	jel.	jó	elégs.	jó	elégs.	jó		26 e.r.	
40. Szabó Mihály	törv.	vált.	csek.	jel.	elégt.	elégs.	jó	elégs.	elégt.	elégs.	elégs.	jel.			39 mr.	
Turóczi Mihály	törv.	vált.	kellő	jó	elégs.	elégs.	elégs.	jel.	elégs.	elégs.	elégs.	—	jó		35 e.r.	
Vágó Imre	törv.	kellő	kellő	jel.	jó	jel.	jel.	kit.	kit.	jó	jel.	elégs.			13 e.r.	
Varga József	péld.	kellő	kellő	kit.	jó	jel.	jel.	jel.	jó	jel.	jel.	elégt.			14 e.r.	
Wenczianer Sándor, héb.	dics.	kellő	kellő	kit.	jó	jel.	kit.	kit.	jó	jel.	jel.	elégs.			12 e.r.	
45. Weisz Simon, héb.	péld.	esz.	erny.	kit.	kit.	kit.	kit.	kit.	kit.	kit.	kit.	elégs.			1 kit.	
Zsadányi Gyula	dics.	kellő	kellő	jel.	jó	jel.	elégs.	jel.	jó	kit.	jel.	kit.			19 e.r.	

Összesen: 46.

Magántanulók:

Szűsz Béla, héb. Török János.

IV. OSZTÁLY

A tanulók nevei	Erkölcsei viselet	Figyelem	Szorgalom	Rendes tantárgyak									Rendkívüli tantárgyak		Helyzeti szám s általános sorozat
				Hittan	Latin ny.	Magyar ny.	Német ny.	Tör- ténelem	Meny- nyiségtan	Ter- mészetrajz	Ter- mésztan	Test- gyakorlat	Rajz	Műt. nék	
Altmann Manó, héb.	törv.	szór.	csek.	elégs.	elégs.	elégs.	jó	elégs.	elégs.	elégs.	elégt.	elégt.			22 mr.
Bloch Bernát, héb.	dics.	kellő	kellő	jó	jó	jel.	jel.	jel.	jel.	jó	jel.	elégt.			10 e.r.
Bódogh Menyhért	dics.	kellő	kellő	kit.	jó	kit.	jel.	jel.	jel.	kit.	kit.	elégt.			3 jel.
Borossy László					vizs-	gá-	lat-	nél-	kül	ma-	radt				
5. Borossy Ödön					ki-	ma-	radt								
Braun Jónás, héb.	dics.	kellő	kellő	kit.	jó	jel.	jel.	jel.	jó	jó	jel.	elégs.			8 e.r.
Braun Vilmos	dics.	vált.	hany.	jel.	elégs.	jó	jel.	elégs.	elégs.	elégs.	jó	elégt.			16 e.r.
Csolnoki Károly, ism.	dics.	kellő	kellő	jel.	jó	jó	jó	jel.	jó	jel.	jó	—			11 e.r.
Faragó Antal	törv.	vált.	hany.	jel.	elégs.	jó	elégs.	elégs.	elégs.	elégs.	elégs.	kit.			20 e.r.
10. Farkas Mihály	törv.	vált.	kellő	jel.	elégs.	jó	jó	jó	jó	jó	jó	jel.			14 e.r.
Fodor Imre	dics.	kellő	kellő	jel.	jó	jel.	jó	kit.	jó	jel.	jó	—	jó		7 e.r.
Francsek Lajos					ki-	zá-	ra-	tott							
Gallovics József	dics.	kellő	kellő	kit.	jó	kit.	jel.	kit.	jel.	jel.	kit.	jel.	jel.	jel.	4 jel.
15. Gróber Béla	törv.	kellő	kellő	jel.	jó	jel.	jel.	kit.	jó	jel.	jel.	elégt.	jel.	jel.	6 e.r.
Gubicza József	törv.	szór.	csek.	jó	elégt.	elégs.	elégs.	elégs.	elégs.	elégs.	elégs.	elégt.			23 mr.
Komlóssy Antal	k. törv.	vált.	bany.	jel.	elégs.	jó	elégs.	jó	elégs.	elégs.	jó	elégs.			19 e.r.
Kovács György					vizs-	gá-	lat-	nél-	kül	ma-	radt				
Kovács Imre	dics.	kellő	kellő	kit.	jó	kit.	jel.	kit.	jel.	jel.	jel.	elégs.			5 jel.
Kovács János	k. törv.	kellő	kellő	kit.	jó	jel.	jó	kit.	jó	jó	jel.	jel.			9 e.r.
20. Pécskay Kálmán	dics.	kellő	kellő	kit.	jel.	kit.	jel.	kit.	jel.	jel.	kit.	—			2 jel.
Rajzinger Imre	dics.	kellő	kellő	jel.	jó	jel.	jó	jel.	jó	jó	jó	elégt.			12 e.r.
Szabados István, ism.						ki-	ma-	radt							
Szabó Gergely, ism.	dics.	vált.	hany.	jel.	elégs.	jó	jó	elégs.	elégs.	jó	jó	elégs.			17 e.r.
Szabó István						ki-	ma-	radt							
25. Szegedi Sándor	k. törv.	kellő	kellő	jel.	jó	jó	jó	jel.	jó	jó	jó	elégt.			13 e.r.
Szeitz Károly						ki-	ma-	radt							
Tóth Imre	törv.	szór.	hany.	elégs.	elégs.	elégs.	elégs.	elégs.	elégs.	elégs.	elégs.	jó	jel.	jel.	21 e.r.
Tóth Sándor	dics.	kellő	erny.	kit.	jel.	kit.	jel.	kit.	jel.	kit.	kit.	elégs.			1 kit.
Verbirs Alajos	törv.	vált.	hany.	jel.	elégs.	elégs.	elégs.	jel.	jó	jó	jó	elégt.		kit.	13 e.r.
30. Wallenfels Sándor	k. törv.	vált.	hany.	jó	elégs.	elégs.	elégs.	jó	jó	jó	elégs.	elégt.			19 e.r.
Weisz Rudolf						ki-	ma-	radt							
Magántanuló:															
Marsovszky Gyula.															

Összesen: 31.

III. OSZTÁLY.

A tanulók nevei	Erdőcsai viselet	Figyelem	Szorgalom	Rendes tantárgyak									Rendkívüli tantárgyak		Helyzeti szám s általános sorozat	
				Hittan	Latin ny.	Magyar ny.	Német ny.	Földrajz	Történelem	Számítan	Természetráaj	Testgyakorlat	Rajz	Művészet		
Bagi Endre	törv.	vált.	hany.	jel.	elégs.	jó	elégs.	jel.	jel.	elégs.	kit.	elégt.			20 e.r.	
Balla Jakab	törv.	szór.	semmi	jó	rosz	elégs.	elégt.	jó	elégs.	rosz	jó	jó			36 hr.	
Balogh Imre							ki-	ma-	radt							
Balogh János, ism.	törv.	kellő	kellő	kit.	jó	jó	jó	kit.	kit.	jó	jel.	jó			13 e.r.	
5. Bánó Imre	k. törv.	vált.	hany.	jó	elégs.	jó	jó	jó	jel.	elégs.	jel.	elégt.	elégs.		26 e.r.	
Boda Vendel	dics.	feszt.	erny.	kit.	kit.	kit.	jel.	kit.	kit.	jel.	kit.	jó	jel.		3 kit.	
Bodócs Gáspár	dics.	kellő	kellő	kit.	jel.	jel.	elégs.	kit.	kit.	jó	kit.	kit.			11 e.r.	
Bódogh János	törv.	kellő	hany.	kit.	jel.	kit.	elégs.	kit.	kit.	jó	jel.	elégs.		jó	12 e.r.	
Bóhm Márton, héb.	törv.	kellő	kellő	kit.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jó	kit.	kit.	jó		8 jel.	
10. Csorba György, ism.	törv.	vált.	hany.	jel.	elégs.	elégs.	elégs.	jó	jel.	elégs.	jel.	elégs.			31 e.r.	
Deutsch Fülöp, héb.	dics.	feszt.	kellő	jel.	kit.	jel.	jel.	kit.	kit.	jó	jel.	elégs.			6 jel.	
Dinya János	dics.	feszt.	erny.	kit.	kit.	kit.	kit.	kit.	kit.	jel.	kit.	kit.		jó	1 kit.	
Fekete István	dics.	kellő	kellő	kit.	jó	jó	elégs.	jel.	kit.	jó	jó	jel.			16 e.r.	
Fényfi Kálmán, ism.					vizs-	gá-	lat	nél-	kül	ma-	radt			kit.		
15. Földessy Elek	törv.	vált.	hany.	jó	elégs.	elégs.	elégs.	kit.	jó	elégs.	jó	jó	elégs.	kit.	32 e.r.	
Gondi Károly	törv.	vált.	hany.	jel.	elégs.	jó	elégs.	jó	jó	elégs.	jel.	jel.			29 e.r.	
Gömör Mihály	k. törv.	szór.	csek.	jel.	elégs.	jó	elégs.	elégs.	jel.	elégt.	jó	kit.		jel.	33 mr.	
Gyapjas József, ism.	törv.	kellő	kellő	jel.	jó	jó	jó	jó	kit.	elégs.	jel.	jel.			17 e.r.	
Gyenes László	törv.	vált.	kellő	kit.	jó	jó	jó	kit.	kit.	elégs.	jel.	elégs.			14 e.r.	
20. Gyenes Sándor							ki-	ma-	radt							
Hajagos József	törv.	kellő	kellő	kit.	jó	jel.	jel.	kit.	kit.	jó	kit.	elégt.		jel.	9 e.r.	
Hochfelder Manó, héb.	törv.	vált.	kellő	jel.	elégs.	jó	jel.	jel.	kit.	elégs.	kit.	jó	jó		15 e.r.	
Imre István	dics.	kellő	hany.	kit.	elégs.	jel.	elégs.	jel.	kit.	elégs.	jó	jel.		jó	18 e.r.	
Járvás Mihály	dics.	kellő	hany.	kit.	jel.	jó	elégs.	elégs.	jel.	elégs.	jel.	elégt.			19 e.r.	
25. Kállay András	törv.	vált.	hany.	kit.	elégs.	jó	elégs.	jó	jel.	elégs.	jó	elégs.			27 e.r.	
Kovács Gáspár	törv.	vált.	hany.	jel.	elégs.	jó	elégs.	jel.	jel.	elégs.	kit.	elégs.			21 e.r.	
id. Kovács István	dics.	feszt.	erny.	kit.	kit.	kit.	jel.	jel.	jel.	jel.	kit.	jó			4 jel.	
ifj. Kovács István					ta-	no-	dát	vál-	toz-	ta-	tott					
Lehóczky Béla	törv.	szór.	csek.	jel.	elégs.	jó	elégs.	elégs.	elégs.	elégt.	jó	elégt.			34 mr.	
30. Lipóczy István	törv.	vált.	hany.	kit.	elégs.	jó	elégs.	jó	jel.	elégs.	kit.	elégs.			22 e.r.	
Nagy János	törv.	vált.	hany.	jel.	elégs.	elégs.	elégs.	jó	kit.	elégs.	jó	jó			30 e.r.	
Nagy Sándor, ág. vall.	törv.	szór.	csek.	kit.	elégt.	jó	elégs.	jó	jel.	elégt.	jel.	elégs.	jó		35 mr.	
Pálinkás Vilmos	törv.	vált.	hany.	jel.	elégs.	jó	jó	jó	jó	elégs.	jó	kit.			28 e.r.	
Pinthér Kálmán	törv.	kellő	kellő	kit.	jel.	jel.	jel.	jel.	kit.	jó	jel.	elégs.	jó	kit.	7 jel.	
35. Posta Miklós	törv.	kellő	kellő	kit.	jel.	jó	jel.	jel.	kit.	jó	kit.	elégs.			10 e.r.	
Schreiber Ármán, héb.							ki-	ma-	radt							
Selem Atilla					vizs-	gá-	lat	nél-	kül	ma-	radt			jó		
Szabados János	törv.	vált.	hany.	jel.	elégs.	jó	elégs.	jó	kit.	elégs.	jel.	elégs.			25 e.r.	
Szilvási János, ism.	törv.	vált.	hany.	jó	elégs.	jel.	elégs.	kit.	jel.	elégs.	jó	jó			24 e.r.	
40. Tok József							ki-	ma-	radt							
Tóth Lajos	dics.	vált.	hany.	jel.	elégs.	jó	elégs.	jel.	jó	elégs.	kit.	elégs.			23 e.r.	
Tóth Mihály	törv.	feszt.	kellő	kit.	jel.	jel.	jel.	kit.	kit.	jó	kit.	elégs.			5 jel.	
Trifont János							ki-	ma-	radt							
Vasváry Zoltán	dics.	feszt.	erny.	kit.	kit.	kit.	jel.	kit.	kit.	jel.	kit.	jó			2 kit.	
45. Zaremba Antal, ism.							ki-	zá-	ra-	tott						
Magántanulók:																
Pipis Sándor.																
Sóhlya Gyula.																

Összesen: 45.

3*

II. OSZTÁLY.

A tanulók nevei	Erkölcsei viselet	Figyelem	Szorgalom	Rendes tantárgyak							Rendkívüli tantárgyak		Helyzeti szám s általános sorozat
				Hittan	Latin ny.	Magyar ny.	Német ny.	Földrajz	Számítan	Test- gyakorlat	Rajz	Művészet	
Ángyán Zoltán	törv.	vált.	hany.	jó	elégs.	elégs.	elégs.	jó	elégs.	elégs.			31 e.r.
Assinger Mór, héb.	k. törv.	vált.	hany.	elégs.	jó	jó	jel.	jó	jó	elégs.			22 e.r.
Bajáky Elek	törv.	kellő	kellő	jel.	elégs.	jel.	jó	jel.	elégs.	kit.			20 e.r.
Bakó István	dics.	fesz.	erny.	kit.	kit.	kit.	kit.	kit.	jel.	elégt.			1 kit.
5. Bakonyi János				vizs-	gá-	lat	nél-	kül-	ma-	radt			
Balla Sándor	törv.	vált.	hany.	elégs.	elégs.	jel.	jó	elégs.	elégs.	jó			30 e.r.
Baranyi József						ki-	ma-	radt					
Barta Pál, ism.	törv.	vált.	hany.	elégs.	elégs.	elégs.	elégs.	elégs.	elégs.	elégs.			34 e.r.
Bauer Gusztáv, héb.	törv.	kellő	kellő	kit.	jel.	kit.	kit.	jel.	jó	elégt.			11 jel.
10. Beszédes István	dics.	fesz.	erny.	kit.	jel.	kit.	kit.	kit.	jel.	elégs.			3 kit.
Bicskey Béla	törv.	kellő	hany.	jó	jó	elégs.	elégs.	jel.	jó	elégt.	jó		25 e.r.
Bódogh Antal, ism.						ki-	ma-	radt					
Bulin Gyula	dics.	kellő	kellő	jó	elégs.	jó	jó	jó	jel.	kit.			23 e.r.
Dékány Lajos	törv.	kellő	kellő	kit.	jó	jel.	jel.	jel.	jel.	elégt.			15 jel.
15. Domokos János, ism.	törv.	kellő	kellő	jel.	kit.	kit.	jel.	kit.	jel.	jel.			8 jel.
Domokos Péter	dics.	kellő	kellő	kit.	kit.	kit.	jel.	jel.	jel.	elégt.			9 jel.
Dudás Gáspár	törv.	vált.	hany.	elégs.	jó	jó	jó	elégs.	elégs.	elégt.			29 e.r.
Fejes János	törv.	kellő	kellő	jel.	jel.	jel.	jó	kit.	jel.	elégt.	jó		13 jel.
Fischer Albert						ki-	ma-	radt					
20. Fodor Lajos	törv.	kellő	kellő	jel.	elégs.	jel.	jó	jó	jó	elégs.	jó		18 e.r.
Gömöry József						ki-	ma-	radt					
Gyenes Bertalan	dics.	kellő	erny.	kit.	jel.	kit.	jel.	kit.	jel.	—			5 jel.
Hoblik József	dics.	kellő	erny.	kit.	jel.	kit.	kit.	jel.	jel.	elégt.			7 jel.
Holicza József	törv.	vált.	csek.	jel.	elégs.	jó	elégs.	jó	elégt.	elégs.			37 mr.
25. Hornyik József	törv.	vált.	kellő	jel.	elégs.	jel.	jel.	elégs.	jó	—	jel.		19 e.r.
Illyés István	törv.	kellő	kellő	kit.	jel.	kit.	jel.	jel.	jel.	jó	jel.		10 jel.
Ivicz István	törv.	kellő	kellő	jel.	jó	jel.	jel.	jel.	jó	elégt.	jó		17 e.r.
Juhász István, g. n. e.	dics.	kellő	kellő	kit.	jel.	kit.	jel.	kit.	jó	kit.	jó		12 e.r.
Kerekes László	törv.	vált.	hany.	elégs.	elégs.	elégs.	elégs.	elégs.	elégs.	elégt.	jó		35 e.r.
30. Klingert György	törv.	vált.	hany.	jó	elégs.	jó	jó	elégs.	elégs.	elégt.			28 e.r.
Kók Pál						ki-	ma-	radt					
Kovács Pál	törv.	kellő	erny.	kit.	jel.	kit.	jel.	kit.	jel.	elégs.			6 jel.
Kovács Sándor	dics.	kellő	kellő	jel.	jel.	jel.	jel.	jó	jel.	elégt.			16 jel.
Lusztig Lajos, héb.	törv.	vált.	hany.	elégs.	elégs.	jel.	jel.	jó	elégs.	kit.	jó		26 e.r.
35. Magyar Antal, ism.						ki-	ma-	radt					
Minke Béla	k. törv.	vált.	hany.	elégs.	elégs.	elégs.	elégs.	jó	elégs.	kit.	jó		32 e.r.
Pajduk Ferencz	törv.	vált.	kellő	jó	jó	jó	jó	jó	jó	jó			21 e.r.
Predics László	törv.	szór.	hany.	elégs.	elégs.	elégs.	elégs.	elégs.	elégs.	elégt.	jó		36 e.r.
Prikkel Gyula	törv.	kellő	kellő	jel.	jó	jel.	jel.	kit.	jel.	elégt.	jó		14 jel.
40. Schwartz Zsigmond, héb.	k. törv.	szór.	csek.	elégs.	elégs.	jó	jel.	elégt.	elégs.	elégs.			38 mr.
Spitzer Vilmos, héb.	törv.	kellő	erny.	kit.	jel.	kit.	kit.	kit.	jel.	elégt.			4 kit.
Tekulics István	dics.	kellő	kellő	elégs.	elégs.	jel.	jó	jel.	jó	jó	jó		24 e.r.
Tóth Gyula				vizs-	gá-	lat	nél-	kül-	ma-	radt			
Vargha János, ism.	törv.	vált.	hany.	elégs.	elégs.	elégs.	elégs.	jó	elégs.	elégt.			33 e.r.
45. Veroszta Ferencz	törv.	vált.	hany.	jel.	elégs.	jó	jó	elégs.	elégs.	jel.	kit.	kit.	27 e.r.
Vieland József	dics.	fesz.	erny.	kit.	kit.	kit.	jel.	kit.	jel.	elégs.	jó		2 kit.

Összesen: 46.

Magántanulók:

Borbás Mihály. Fábrián Károly. Holeczer Adolf, héb. Missuray János. Pipis Antal. Piroška István. Tekulics Sándor.

I. OSZTÁLY.

A tanulók nevei	Erkölcsei viselet	Figyelem	Szorgalom	Rendes tantárgyak								Rendkív. tantárgy	Helyzeti szám s általános sorozat
				Hittan	Latin ny.	Magyar ny.	Földrajz	Számítan és nézeti mértan	Rajz	Testgyakorlat	Műtűnek		
Auspitz Lipót, héb.	törv.	kellő	kellő	kit.	jel.	jó	kit.	jel.	jó	elégt.		13 jel.	
Bajáki Elek						ki-	ma-	radt					
Balogh András	k. törv.	szór.	semmi	elégs.	rosz	rosz	rosz	rosz	jó	elégs.		59 hr.	
Balogh Imre	törv.	vált.	hany.	elégs.	elégs.	elégs.	elégs.	elégs.	elégs.	elégs.		48 e.r.	
5. Balogh István	törv.	vált.	hany.	jó	elégs.	elégs.	elégs.	elégs.	jó	jel.		45 e.r.	
Bene Gergely	törv.	vált.	hany.	jel.	elégs.	elégs.	jó	jó	jó	elégs.		39 e.r.	
Blajsza Sándor, ág. vall.	törv.	szór.	csak.	jel.	elégt.	elégs.	elégt.	elégs.	jó	jó		51 mr.	
Bulin Imre	dics.	kellő	kellő	jel.	elégs.	jó	jel.	jó	jó	jel.		28 e.r.	
Búzás József						ki-	ma-	radt					
10. Capik Gyula				viz-	gá-	la-	tot-	nem	tett				
Csáky Ferencz	törv.	vált.	hany.	elégs.	elégs.	elégs.	elégs.	elégs.	jó	elégs.		50 e.r.	
Csillag Elek, héb.	törv.	fesz.	erny.	jel.	kit.	kit.	kit.	jel.	jel.	elégt.		6 kit.	
Csorba Mihály, ism.						ki-	ma-	radt					
Farkas Ferencz						ki-	ma-	radt					
15. Fásler Péter	törv.	kellő	kellő	jel.	elégs.	jó	jel.	jel.	jel.	elégs.		24 e.r.	
Fekete István	törv.	szór.	semmi	elégs.	rosz	rosz	rosz	elégt.	jó	elégs.		57 hr.	
Fercsák Károly	törv.	kellő	kellő	jel.	jó	jó	jel.	kit.	elégs.	elégs.		19 e.r.	
Fischer Jakab, héb.	törv.	kellő	kellő	jel.	jel.	jel.	kit.	jó	jó	kit.		17 jel.	
Fischmann József, héb.	dics.	fesz.	erny.	kit.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	elégt.		9 jel.	
20. Fleischer Márton, héb.	dics.	fesz.	erny.	kit.	kit.	kit.	kit.	kit.	jel.	jó		2 kit.	
Fodor Mihály	dics.	kellő	erny.	kit.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jó	jó	8 jel.	
Fürj Pál	törv.	kellő	kellő	jó	jó	jó	jó	jel.	elégs.	jó		26 e.r.	
Gassich József	törv.	kellő	kellő	jel.	jó	jó	jó	jó	elégt.	elégt.	jó	25 e.r.	
Goldberger Sándor, héb.	törv.	fesz.	erny.	kit.	kit.	kit.	kit.	jel.	jel.	elégt.		4 kit.	
25. Gömör József						ki-	ma-	radt					
Gyenes Mihály						ki-	ma-	radt					
Gyenes Sándor	törv.	kellő	kellő	jó	jó	jó	jel.	elégs.	elégs.	jó		34 e.r.	
Hajagos Elek						ki-	ma-	radt					
Hajagos Lőrincz	törv.	vált.	hany.	jó	elégs.	jó	jó	elégs.	jó	elégs.		44 e.r.	
30. Herczeg József	törv.	szór.	semmi	elégs.	rosz	rosz	rosz	rosz	jel.	elégt.		58 hr.	
Hevizi János	törv.	vált.	kellő	jó	jó	jó	jó	elégs.	jel.	jó	jel.	38 e.r.	
Horváth Pál	törv.	kellő	kellő	jó	elégs.	jó	jel.	jó	jó	jó	jó	33 e.r.	
Horváth Sándor	törv.	vált.	hany.	jó	elégs.	jó	jó	elégs.	elégs.	elégt.		42 e.r.	
Hunya Mátyás	törv.	vált.	hany.	jó	elégs.	jó	jó	elégs.	jó	elégs.		43 e.r.	
35. Jeszenszky István						ki-	ma-	radt					
Kabók Károly	törv.	szór.	csak.	elégs.	elégt.	elégt.	elégt.	elégs.	elégs.	kit.		55 mr.	
Kalocsay Sándor	törv.	vált.	kellő	jó	jó	jó	jel.	elégs.	jel.	jel.		35 e.r.	
Kanyó Ferencz	törv.	vált.	hany.	elégs.	elégs.	elégs.	elégs.	elégs.	jó	elégs.		49 e.r.	
Kasztner Ferencz	dics.	fesz.	erny.	kit.	jel.	kit.	kit.	kit.	jel.	jó		3 kit.	
40. Kerekes Gábor	dics.	kellő	kellő	jel.	jó	jel.	jel.	jel.	kit.	jel.		18 jel.	
Kiriák György g. n. e.						ki-	ma-	radt					
Kiss Antal	törv.	szór.	csak.	jó	elégt.	elégt.	elégs.	elégs.	jó	jó		52 mr.	
Klein Móricz, héb.	törv.	kellő	kellő	kit.	jel.	jel.	jel.	jó	elégs.	elégt.		15 jel.	
Klingert János	törv.	vált.	hany.	jó	elégs.	elégs.	elégs.	elégs.	elégs.	elégt.		46 e.r.	
45. Kocsis József	dics.	fesz.	erny.	kit.	kit.	kit.	kit.	kit.	jel.	elégs.	kit.	1 kit.	
Kóhn Adolf, héb. ism.	törv.	fesz.	erny.	jel.	kit.	kit.	kit.	jel.	jó	elégs.		7 kit.	
Kóhn Lajos, héb.	törv.	kellő	kellő	jel.	jel.	jel.	kit.	jó	jó	jó		16 jel.	
Kovács Ferencz						ki-	ma-	radt					
Kovács Gáspár						ki-	ma-	radt					
50. Kovács Mihály						ki-	ma-	radt					

A tanulók nevei	Erkölcsei viselet	Figyelem	Szorgalom	Rendes tantárgyak								Rendkív. tantágy	Helyzeti szám s általános sorozat	
				Hittan	Latin ny.	Magyar ny.	Földrajz	Számítan és nézeti mértan	Rajz	Testgyakorlat	Műtér			
Kovács Sándor						ki-	ma-	radt						
Kressák Lajos, ág. vall.	törv.	szór.	cesk.	jel.	elégt.	elégt.	elégt.	elégs.	jó	elégs.				54 mr.
Kún Mihály, ism.						ki-	ma-	radt						
Lénárt Mihály	törv.	kellő	kellő	jó	jó	jó	jó	jó	elégs.	elégt.				31 e.r.
55. Lipóczy József						ki-	ma-	radt						
Major János						ki-	ma-	radt						
Marton Dezső	törv.	kellő	kellő	jó	jel.	jel.	jel.	jó	jel.	elégt.				20 e.r.
Meleghegyi György, ism.	dics.	kellő	kellő	kit.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	elégs.				10 jel.
Müllner Ferencz	törv.	kellő	kellő	jel.	jó	jó	jel.	jó	jó	elégt.	jel.			23 e.r.
60. Nagy Lajos, ág. vall.	törv.	kellő	kellő	kit.	jó	jó	jel.	jó	jó	jó	jó			21 e.r.
Nyúl János	törv.	kellő	kellő	jó	jó	jó	jó	elégs.	jó	elégs.				37 e.r.
Pacsu Leo, ism.	törv.	kellő	kellő	jó	jó	jó	jel.	elégs.	jel.	elégt.	kit.			32 e.r.
Policer Mihály, héb.						meg-	halt							
Révay György	törv.	kellő	kellő	jel.	jó	jó	jel.	elégs.	elégs.	elégt.				29 e.r.
65. Rhúz István, ág. vall.						ki-	ma-	radt						
Rosenbaum Márk, héb.	törv.	kellő	kellő	jel.	jó	jó	jel.	elégs.	elégs.	elégs.				30 e.r.
Schvartz Ignác, héb.	törv.	kellő	kellő	jel.	jó	jó	jó	jó	kit.	elégt.				27 e.r.
Simonyi Pál	dics.	feszt.	erny.	kit.	jel.	jel.	kit.	kit.	jel.	—	jel.			5 kit.
Spieler Ignác, héb.	törv.	kellő	kellő	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jó	jó				11 jel.
70. Szabó János						ki-	ma-	radt						
Szathmáry János						ki-	ma-	radt						
Székely Sándor	törv.	szór.	semmi	jó	elégt.	elégs.	elégs.	rosz	jel.	elégt.	jel.			56 hr.
Szekeres Ferencz	k. törv.	szór.	cesk.	elégs.	elégt.	elégt.	elégt.	elégs.	jó	elégs.				53 mr.
Tér Antal	törv.	vált.	hany.	elégs.	elégs.	elégs.	elégs.	elégs.	jel.	jó				47 e.r.
75. Tóth Imre						ki-	ma-	radt						
id. Tóth István, ism.	törv.	kellő	kellő	jó	jó	jó	jel.	jel.	jel.	elégt.	jó			22 e.r.
ifj. Tóth István	törv.	kellő	kellő	jó	elégs.	jó	jó	jó	jó	elégs.				36 e.r.
Tóth László	törv.	vált.	hany.	jó	elégs.	jó	jó	elégs.	jó	jó				41 e.r.
Tóth Mihály	dics.	kellő	kellő	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jó	elégs.	jó			12 jel.
80. Ulrich Anselm, ism.	k. törv.	vált.	hany.	elégs.	jó	jó	jó	elégs.	jó	elégs.				40 e.r.
Vasváry Géza	dics.	kellő	kellő	kit.	jó	jel.	jel.	kit.	jó	jó	jel.			14 jel.
Vrasda Lajos, ism.						ki-	ma-	radt						
Wieser Pál	k. törv.	szór.	semmi	elégs.	rosz	rosz	rosz	rosz	elégs.	elégs.				60 hr.

Összesen: 83.

Magántanulók:

Kraxner Ferencz. Strasser Mihály, héb. Szarka Mihály. Szeilhoffer Károly. Szlávik Géza. Weisz Henrik, héb. Weisz Tivadar, héb.

Francziát tanultak:

VII. oszt. Tassy Pál kit. — VI. oszt. Bagi Béla kit., Dévay Gyula kit., Molnár Gyula jel. — V. oszt. Jurenák Antal kit., Geszner Károly jó. — II. oszt. Wieland József kit. — I. osztály Csillag Elek kit., Goldberger Sándor kitűnő előmenetellel.

Zenét tanultak:

VIII. oszt. Gapel János k. r. p. n. kit., Groszmann Ignác k. r. p. n. kit., Gyenes István kit., Kiss Mátyás k. r. p. n. kitűnő, Melchár József k. r. p. n. kitűnő előmenetellel.

VII. osztályban Kaczina Mihály k. r. p. n. kit., Kada Elek kit., Maywald József k. r. p. n. kit., Tasy Pál kit. előmenetellel.

VI. oszt. Pásthly Károly k. r. p. n. kit., Bagi Béla kitűnő, előmenetellel.

V. oszt. Bagi László jel., Czapik Pál kit., Gröber László jel., Kabók Imre jel., Kada Elek kit., Kalner Elek kit., Szabó Ferencz jeles előmenetellel.

IV. Gallovcis jeles.

III. oszt. Fényfi Kálmán jel., Földesy Elek kit., Hajagos József jel., Imre István jel., Lehóczky Béla jel., Pintér Kálmán kit. előmenetellel.

II. oszt. Bicskey Béla jó, Bulin Gyula jel., Illyés István jel., Tekulics István jó, Veroszta Ferencz jel., Wieland József jeles, előmenetellel.

I. osztály Bulin Imre jeles, Tercsák Károly jó, Kocsis József kit., Klingert János jó, Marton Dezső jel., Tóth László jó előmenetellel.

A tanuló ifjuság összes száma: 347.

IX.

• Statistikai kimutatás.

Osztály	Nyilvántartó	Magántanuló	Vallásra nézve					Előmenetelre nézve							Észrevételek	
			róm. kath.	gör. kath.	gör. keleti	ágostai vall.	héber	kitűnő	jeles	első r.	másod r.	harmad r.	sorozatán kívül van	kimaradt		meghalt
I.	83	7	69	—	1	4	16	7	18	25	5	5	1	21	1	A tanuló ifjuság száma 186 ⁵ / ₆ -ban nyolcz osztályban volt . . 275. 186 ⁶ / ₇ -ben . . 297. 186 ⁷ / ₈ -ban . . 347.
II.	46	7	46	—	1	—	6	4	12	20	2	—	2	6	—	
III.	45	2	42	—	—	1	4	3	5	24	3	1	2	7	—	
IV.	31	1	29	—	—	—	3	1	4	16	2	—	2	6	—	
V.	46	2	39	—	2	—	7	4	7	24	8	—	—	3	—	
VI.	34	3	37	—	—	—	—	10	3	12	6	—	1	2	—	
VII.	30	—	30	—	—	—	—	10	6	6	6	—	1	1	—	
VIII.	32	—	31	1	—	—	—	4	8	19	—	—	—	—	1	
Összesen :	347	22	323	1	4	5	36	43	63	146	32	6	9	46	2	

X.

Az 1867-dik évben kitűzött pályadíjak.

1. Kecskemét város tek. községtanácsa által alapított Széchenyi-díjra a következő magyar történelmi pályakérdés tűzött ki:

„Adassék elő a magyar nemzet mai hazájába költözésének az európai s kiválólág a szomszéd nemzetek átalakulására kiható eredménye; továbbá ezzel kapcsolatban adassanak elő a magyar nemzet keresztény hitre térésének következményei közműveltségi tekintetben.“

Beérkezett 5 pályamű s minthogy Gyenes István 7 oszt. tanuló pályaműve a legjobbnak találtatott, a bíráló választmány által Széchenyi-díjjal, vagyis 30 forinttal o. é. jutalmaztatni határozottatott.

Az e pályaművet megközelítő, s a tárgyat szerencsésen megfejtő mű szerzője Szegedi György 7 oszt. tanuló a tek. kaszinóegylet alapítványából 20 forintot o. é. nyert.

A harmadik mű szerzője Magyar Károly 8 oszt. tanuló, ngs. s főt. Fektor József prépost s helybeli plébános úr adományából egy db. cs. arannyal jutalmaztatott.

A negyedik és ötödik pályamű szerzői: Zsigmond József és Tasy Pál 6. oszt. tanulók pedig világos jeleit adván dolgozataikban a buzgalom- és törekvésnek, tek. Horváth Döme, orsz. gyűl. képviselő s pest-megyei főügyész és Hornyik János, akadémiai tag s városi főjegyző urak szívességéből e nemes célra szentelt hasznos irodalmi termékekkel jutalmaztattak.

2.) A nt. Zsiga Alajos tanár úr által följánlott 20 for. díjra következő erkölcsani pályakérdés adatott fel: „Mi alapítja az embernek erkölcsi jellemét?“

Négy pályamű érkezett be, melyek a választmány által

megbíráltatván, következő méltatásban részesültek: az első jutalmat (20 for.) nyerte Vida Sándor kegyesrendi papnövendék 7 oszt. tanuló.

Az ezt megközelítő pályamunka 2 db. cs. arannyal jutalmaztatott, melyeket tek. dr. Kocsis József és dr. Kada Endre urak följánlani szíveskedtek. E jutalom nyertese vala Kohlbauer Ferencz kegyesrendi papnövendék, 7 oszt. tanuló.

A harmadik pályamunkát 5 forinttal o. é. jutalmazta a főgymnasium igazgatója. E jutalom nyertese vala Hermann József kegyesrendi papnövendék, 8 oszt. tanuló.

3.) Költői földolgozás végett, a tárgy közöl tetszés szerinti szabad választás mellett adattak föl:

a.) balladára:

„II. István magyar király.“

b.) költői leírásra prózában vagy versben:

„Egy est az alföldi pusztán.“

c.) búdalra:

„Álmos keservei Béla fölött.“

Tizennégy pályamű érkezett be, és pedig: 5 ballada, 7 költői leírás s 2 búdal. — A bíráló választmány a legtöbb költői ihletet tanúsítónak az első jutalmat 2 db. cs. aranyat, melyeket főt. Horváth Cyrill, kegyesrendi kormánysegéd, a m. k. tudományegyetemben a bölcsészet rendes tanára, a magyar tud. akadémia tiszteletbeli tagja, és tek. Horváth Döme úr följánlani szíveskedtek. E jutalmat nyerte Vida Sándor, kegyesrendi papnövendék, 7 oszt. tanuló.

Az ezt megközelítő és tek. Balla János levéltárnok úr által egy db. cs. arannyal jutalmazott mű szerzője volt Mayvald József kegyesrendi papnövendék, 6 oszt. tanuló.

Dicséretre méltatott a bíráló választmány hat pályaművet; szerzőik: Faragó Gáspár 7, — Kada Elek 6, — Szegedi György 7, és Cservik József k. r. p. n. 5 oszt. tanulók, kik a tek. magyar tud. Akadémia, s tek. Horváth Döme úr részéről egy-egy kötet szépirodalmi művel jutalmaztattak.

Hálaérzettel fölemlítendőek itt: tek. Bagi László főbíró, Kovács József főgondnok, Tóth István ügyvéd, és Katona Zsigmond gyógyszerész urak, kik a nevelés- és oktatásügy iránti buzgalomtól áthatva, szint ezen célra egy-egy aranyat adományozni szíveskedtek; de, minthogy a pályázati szükségletek részént az alapítványokból, részént a jutalmazott pályamunkáknál említett nemeskeblű urak adakozásából elégségesen fődöztethettek, a választmány közmegegyezéssel

abban állapotott meg, hogy a fentisztelt urak szíves adománya ugyanezen jó célra az 1867^{7/8}-ki tanévben fordíttassék; mi meg is történt, mint azt maga idejében közlendjük.

Nem hagyhatjuk érintetlenül azon két névtelen nevelés-ügybarát öt-öt forintnyi o. é. adományait, melyeknek egyike Kada Elek 6 oszt. tanulónak jeles szavalatáért, másika pedig Balogh Alajos, kegyesrendi papnövendék 7 oszt. tanulónak mint jelesebb rajzolónak oda íteltetett.

Mindezen jutalmak a mult évi julius hó 31-kén tartott zárünnepély alkalmával osztattak ki, valamint a „Részvét lapjai“ című könyv 20 példánya, melyeket kiadjuk tek. Horváth Döme úr a jelesebb tanulók számára följánlott.

Hála s forró köszönet a tanügy nemeskeblű barátainak!

XI.

Érettségi vizsgálatok.

Az írásbeli érettségi vizsgálatok 1867-ki tanév julius hó 11, 12, 13, 15, 16 és 17-kén, a szóbeliek pedig 22 és 23-kán a nagyméltóságú magy. kir. vallás- és közoktatási Ministerium által megbízott főt. Horváth Cyrill, kegyesrendi kormánysegéd s egyetemi tanár elnöklete alatt tartattak meg, melyekre 16 ifjú jelent meg; 6 kegyesrendi papnövendék s egy világi tanuló kitüntetéssel érettnak nyilvánított, két kegyesrendi papnövendék s 7 világi tanuló érettnak. — Hatan a világiak közül jog-, ketten pedig orvostanhallgatók. A folyó évi írásbeli

érettségi vizsgálatok junius hó 22, 23, 24, 26 és 27-kén, a szóbeliek pedig julius hó 9, 10 és 11-kén főt. dr. Lutter Nándor, kegyesrendi kormánysegéd s ideiglenes Főigazgató elnöklete alatt tartattak meg; 31 tanuló közül 11 kegyesrendi papnövendék s 2 világi tanuló kitüntetéssel — 5 kegyesrendi papnövendék, s 13 világi tanuló érettnak találtatott. Hatan a világiak közül a papi, 1 az orvosi, 1 az erdészeti, s heten a jogi pályára lépni szándékoznak.

XII.

Figyelmeztetés.

A jövő tanév október hó 1-jén veendi kezdetét. A beiratás szeptember hó három utolsó napján fog megtörténni. A magántanulók hasonlóan köteleztetnek magukat október hó első napjaiban beiratni s a tanév végén a meghatározott napokon vizsgálatra megjelenni.

